

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗ

Promoting Zero Waste Practices and Tools

Projet cofinancé par le Fonds Européen
de Développement Régional (FEDER)
Project cofinanced by the European Regional
Development Fund (ERDF)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗ

Promoting Zero Waste Practices and Tools

Projet cofinancé par le Fonds Européen de Développement Régional (FEDER)
Project cofinanced by the European Regional Development Fund (ERDF)

Εκπαιδευτική Εργαλειοθήκη

<http://www.zerowastepro.eu/>

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αγαπητέ Αναγνώστη,

Το έργο «ZEROWASTE PRO», ξεκίνησε επίσημα τον Ιούλιο του 2013 και στοχεύει στο να κεφαλαιοποιήσει μεθόδους και εργαλεία που έχουν παραχθεί από άλλα συγχρηματοδοτούμενα έργα για συστήματα διαχείρισης μηδενικής παραγωγής αποβλήτων σε δημοτικό και περιφερειακό επίπεδο. Οι 11 Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί που εμπλέκονται στο έργο εστιάζουν στους τρεις ακρογωνιαίους λίθους της φιλοσοφίας του zerowaste (μηδενική παραγωγή αποβλήτων), ονομαστικά Πρόληψη, Επαναχρησιμοποίηση και Ανακύκλωση, προωθώντας καλές πρακτικές και εργαλεία στους Δήμους και στις Περιφέρειες για να τους βοηθήσουν να ελαχιστοποιήσουν τα απόβλητα χρησιμοποιώντας μεθόδους χαμηλού κόστους.

Η Ομάδα του Έργου προσπάθησε να αναπτύξει δραστηριότητες με σκοπό να ευαισθητοποιηθούν και να ενημερωθούν όλες οι ενδιαφερόμενες ομάδες, από τους πολίτες ως τις τοπικές αρχές και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις για το ότι δεν πρέπει όλα τα απόβλητα να απορρίπτονται. Αντίθετα, πολλά χρησιμοποιημένα αντικείμενα μπορούν είτε να επαναχρησιμοποιηθούν είτε να ανακυκλωθούν, αντί να σταλούν για ταφή.

Οι σύγχρονες κοινωνίες που βασίζονται στην υπερκατανάλωση παράγουν χιλιάδες τόνους αποβλήτων κάθε μέρα χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις συνέπειες για το περιβάλλον. Όμως, όσο σκληρά και αν προσπαθούμε να αλλάξουμε συνήθειες, είναι δύσκολο να αλλάξουμε συμπεριφορά από τη μια μέρα στην άλλη. Για αυτό, το ZEROWASTE PRO εστιάζει και στα σχολεία και τους μαθητές. Η νέα γενιά υιοθετεί νέες καλές συνήθειες πολύ εύκολα και είναι ικανή να επηρεάσει τους μεγαλύτερους με τους οποίους ζει. Αυτός ο οδηγός φιλοδοξεί να γίνει ένα χρήσιμο εγχειρίδιο στα χέρια κάθε δάσκαλου και να βοηθήσει να μεταδοθούν οι έννοιες Πρόληψη, Επαναχρησιμοποίηση και Ανακύκλωση στα σχολεία με διασκεδαστικό τρόπο.

Τέλος θα θέλαμε να σας συστήσουμε να επισκεφθείτε τον ιστότοπο μας www.zerowastepro.eu για περισσότερες πληροφορίες πάνω στις δραστηριότητες μας και να μάθετε περισσότερα για εμάς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Με εκτίμηση,

Μαίρη Κρημνιανιώτη
ΕΟΕΣ ΕΥΞΕΙΝΗ ΠΟΛΗ
Επικεφαλής Εταίρος ZEROWASTE PRO

<http://www.zerowastepro.eu/>

Contents

1.	ΤΟ ZERO WASTE PRO ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ	4
1.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ZERO WASTE;	4
1.1.1	Η Στρατηγική	4
1.1.2	Πώς να εφαρμόσετε μία στρατηγική «Zero Waste» στα σχολεία	6
1.2	Πώς να πραγματοποιήσετε μία εκστρατεία ZERO WASTE στα σχολεία;	8
1.2.1	Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα Zero Waste: βασικές δραστηριότητες και βήματα	8
1.2.2	Παράδειγμα καλής πρακτικής Νο 1: «Ας το κάνουμε με την Φέρντα»	11
1.2.3	Παράδειγμα καλής πρακτικής Νο 2: το έργο «Riciclabilandia»	13
1.3	ΠΟΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ;	15
1.3.1	Περιοχή χαρτιού	15
1.3.2	Μείωση Υπολειμμάτων Τροφίμων	20
1.3.3	Χρήση νερού βρύσης στα σχολεία	25
1.3.4	Κομποστοποίηση	27
1.3.5	Χωριστή συλλογή στις τάξεις	31
1.3.6	Απο-υλοποίηση από τους μαθητές και το προσωπικό	33
2.	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ZERO WASTE	37

1. TO ZEROWASTEPRO ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ZERO WASTE;

«Zero Waste» είναι ο στόχος μείωσης των υλικών που οδηγούνται για τελική διάθεση.

Σήμερα, δημιουργούμε απίστευτες ποσότητες σκουπιδιών και πολλοί δεν ενδιαφέρονται για το τι προκαλεί αυτό στο περιβάλλον. Όσο δε βλέπουμε τα σκουπίδια δε μας προβληματίζουν κιόλας. Αυτή η νοοτροπία είναι που καταστρέφει το περιβάλλον μας. Χρειάζεται να αλλάξει ο τρόπος σκέψης των ανθρώπων από το «βάζω τα σκουπίδια στον κάδο και εξαφανίζονται» στο «πόσα προϊόντα από όσα καταλήγουν στα σκουπίδια είναι πραγματικά απαραίτητα;»

Η εκπαίδευση είναι το κλειδί και αυτό προσπαθούν να πετύχει η «Εκπαιδευτική Εργαλειοθήκη»: Να επιμορφώσει τους μαθητές και τις οικογένειες τους σχετικά με τη Μηδενική Παραγωγή Αποβλήτων.

1.1.1 Η Στρατηγική

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) στοχεύει σε μια σημαντική περικοπή της ποσότητας των παραγόμενων σκουπιδιών, μέσα από πρωτοβουλίες πρόληψης, καλύτερης χρήσης των πρώτων υλών και ενθαρρύνοντας μια μετατόπιση προς την κατεύθυνση περισσότερο βιώσιμων προτύπων κατανάλωσης.

Η πολιτική της ΕΕ για τα απόβλητα εισάγει μια ιεραρχία πέντε βημάτων για τα απόβλητα όπου η πρόληψη είναι η καλύτερη επιλογή, ακολουθεί η επαναχρησιμοποίηση, η ανακύκλωση και άλλες μορφές ανάκτησης, με τη διάθεση των απορριμμάτων για ταφή ως τελευταία λύση. Η νομοθεσία της ΕΕ για τα απόβλητα στοχεύει να μετακινήσει την διαχείριση αποβλήτων πιο ψηλά στην ιεραρχία των αποβλήτων (βλέπε σχήμα 1).

4

<http://www.zerowastepro.eu/>

Moving up the waste hierarchy

Σχήμα 1 – Η ιεραρχία στη διαχείριση των αποβλήτων της ΕΕ

Η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ότι αφορά την διαχείριση αποβλήτων βασίζεται σε κάποιες προτεραιότητες:

Πρόληψη: Η πρόληψη είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος να μειωθούν τα απόβλητα, είναι να μη δημιουργούνται σε πρώτη φάση. Αυτό σημαίνει μείωση της κατανάλωσης ή αλλιώς αγορές προϊόντων με λιγότερη συσκευασία. Ο σχεδιασμός συσκευασιών όπως οι πλαστικές φιάλες έτσι ώστε να χρησιμοποιείται λιγότερη πρώτη ύλη είναι ένας άλλος τρόπος να μειωθεί η κατανάλωση πρώτων υλών. Η χρήση μεταλλικών μαχαιροπήρουνων αντί πλαστικών, το να επιδιορθώνονται τα παλιά ρούχα αντί να αγοράζονται καινούργια, είναι όλα παραδείγματα τρόπων μείωσης των αποβλήτων στη ζωή μας. Επιπλέον η μείωση της επικινδυνότητας των αποβλήτων μέσω της μείωσης της παρουσίας επικίνδυνων ουσιών στα προϊόντα είναι πρώτιστης σημασίας: τότε απλουστεύεται αυτόματα η αποκομιδή τους. Επομένως, συμπεραίνουμε ότι μειώνοντας τα απόβλητα:

- Μειώνεται η ζήτηση πρώτων υλών
- Μειώνεται η ανάγκη ταφής
- Εξοικονομείται ενέργεια και μειώνεται ο κίνδυνος από τις κλιματικές αλλαγές
- Εξοικονομούνται χρήματα

Επαναχρησιμοποίηση: Η επαναχρησιμοποίηση είναι και αυτή αποτελεσματική μέθοδος διαχείρισης: συνεπάγεται την επαναλαμβανόμενη χρήση των προϊόντων και των μερών τους, για τον ίδιο σκοπό για τον οποίο επινοήθηκαν. Ψυγεία, μελάνια εκτυπωτών, και εκτυπωτές, για παράδειγμα, μπορούν να επισκευαστούν ή να αναγομωθούν ώστε να επαναχρησιμοποιηθούν. Η επαναχρησιμοποίηση προϊόντων ή υλικών όπως τα ρούχα και τα έπιπλα, τα οποία σε άλλη περίπτωση θα αποτελούσαν σκουπίδια, έχει κοινωνικά, οικονομικά και

περιβαλλοντικά οφέλη, δημιουργώντας θέσεις εργασίας και διαθέτοντας στην αγορά προϊόντα προσιτά σε καταναλωτές, που δεν μπορούν απαραίτητα να αγοράσουν καινούργια.

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ: αν η πρόληψη ή η επαναχρησιμοποίηση αποβλήτων δεν είναι εφικτή, τότε πρέπει ν' ανακτηθούν όσο γίνεται περισσότερες πρώτες ύλες, κατά προτίμηση μέσω της ανακύκλωσης. Πολλά από τα απόβλητα που πετάμε μπορούν να ανακυκλωθούν. Η ανακύκλωση μειώνει την ποσότητα των αποβλήτων που καταλήγει σε χώρους ταφής, ενώ μειώνεται και η λήψη αναγκαιών πρώτων υλών από το φυσικό περιβάλλον. Αυτό είναι σημαντικό γιατί η Ευρώπη εξαρτάται από την εισαγωγή σπάνιων πρώτων υλών και η ανακύκλωση παρέχει στις βιομηχανίες της ΕΕ τα απαραίτητα ανακτώμενα υλικά από τα απόβλητα όπως χαρτί, γυαλί, πλαστικό και μέταλλα, καθώς και πολύτιμα μέταλλα από τις χρησιμοποιημένες ηλεκτρονικές συσκευές. Η πολιτική της ΕΕ για τα απόβλητα στοχεύει στο να διασφαλιστεί ότι τα απόβλητα χρησιμοποιούνται όπου είναι δυνατόν ως πρώτες ύλες, για να κατασκευαστούν νέα προϊόντα. Η ανακύκλωση εξοικονομεί επίσης ενέργεια: ανακυκλώνοντας ένα αλουμινένιο κουτάκι, για παράδειγμα, εξοικονομείται το 95% της ενέργειας που απαιτείται για να κατασκευαστεί ένα καινούργιο από ακατέργαστες πρώτες ύλες. Οι πολίτες έχουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο να παίξουν: με το να διαχωρίζουν τα απόβλητα τους ανάλογα με τα διαφορετικά υλικά που τα αποτελούν (χαρτί, γυαλί, πλαστικά, μέταλλα, κλαδέματα κήπου και άλλα) σύμφωνα με το σύστημα συλλογής αποβλήτων που υπάρχει στις πόλεις και στις κωμοπόλεις τους, βοηθούν να εξασφαλιστεί ότι θα παραχθεί η καλύτερη δυνατή ποιότητα υλικού στο τέλος της διαδικασίας της ανακύκλωσης. Αυτό μεγιστοποιεί την αξία των υλικών και αυξάνει τον αριθμό των προϊόντων που μπορούν να κατασκευαστούν από αυτά.

1.1.2 Πώς να εφαρμόσετε μία στρατηγική «Zero Waste» στα σχολεία

Η εφαρμογή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στα σχολεία, που βασίζονται στην ευρωπαϊκή ιεραρχία διαχείρισης αποβλήτων, είναι καθοριστικό βήμα για μια αποτελεσματική στρατηγική “Zero Waste”: η ενημέρωση των μαθητών και των οικογενειών τους, παρέχοντας τους πρακτικές οδηγίες για το «πώς μπορούν να παράγουν λιγότερα σκουπίδια» είναι παράγοντας-κλειδί για την επιτυχία.

Αυτός ο σκοπός μπορεί να επιτευχθεί εφαρμόζοντας δυο διαφορετικά είδη δραστηριοτήτων στα σχολεία:

1. **Εκστρατείες Zero Waste** που βασίζονται στην υλοποίηση ειδικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων: διαλέξεις και εργαστηριακές εργασίες με Ειδικούς στα απόβλητα, διανομή πληροφοριακού υλικού, επισκέψεις σε μονάδες επαναχρησιμοποίησης ή εγκαταστάσεις επεξεργασίας αποβλήτων κλπ.
2. **Δράσεις Zero Waste** για την πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση ή ανακύκλωση των αποβλήτων του σχολείου: μείωση της χρήσης χαρτιού, μείωση των αποβλήτων φαγητού από τα κυλικεία, προώθηση της χρήσης νερού βρύσης, κομποστοποίηση, χωριστή συλλογή αποβλήτων στις τάξεις κλπ.

Ο στόχος αυτής της **Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης** είναι να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές πολλές πληροφορίες συγκεντρωμένες σε ένα έγγραφο, το οποίο να είναι πρακτικό ώστε να ξεκινήσουν μια στρατηγική «Zero Waste» στα σχολεία τους. Βασίζεται τόσο σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες όσο και στην υλοποίηση κύριων δράσεων. Περιέχει επίσης πρακτικές οδηγίες για τα σχολεία εκείνα που ήδη εφαρμόζουν τη πρόληψη αποβλήτων και θα ήθελαν να προσθέσουν περισσότερες δράσεις στην προσπάθειά τους. Επιπλέον, οι

<http://www.zerowastepro.eu/>

μαθητές μπορούν να αξιοποιήσουν αυτό το κείμενο για να μάθουν περισσότερα για τη διαχείριση αποβλήτων, να αποκτήσουν οργανωτικές δεξιότητες και να ανακαλύψουν πως μπορούν να κάνουν την διαφορά με την εφαρμογή απλών οδηγιών διαχείρισης αποβλήτων.

<http://www.zerowastepro.eu/>

1.2 Πώς να πραγματοποιήσετε μία εκστρατεία ZERO WASTE στα σχολεία;

1.2.1 Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα Zero Waste: βασικές δραστηριότητες και βήματα

Η υλοποίηση μιας εκστρατείας Zero Waste στα σχολεία βασίζεται κυρίως στην εφαρμογή ειδικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, που συνοδεύονται από τη διανομή στους μαθητές και στις οικογένειες τους πληροφοριακού υλικού για τη διαχείριση αποβλήτων.

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες μπορούν να οργανωθούν με πολλούς τρόπους, να αποτελούν σύνθεση πολλών διαφορετικών δραστηριοτήτων και να βασίζονται σε πολλά διαφορετικά εργαλεία και πληροφοριακό υλικό. Σε όλη την Ευρώπη, σε πολλές μεγάλες και μικρές πόλεις, υπάρχουν πολλές καλές πρακτικές που υλοποιούνται στα σχολεία, οι οποίες μπορούν εύκολα να αντιγραφούν.

Στη συνέχεια, με βάση την ανάλυση πολλών διαφορετικών καλών πρακτικών, παρέχουμε ένα παράδειγμα ενός διεξοδικού εκπαιδευτικού προγράμματος Zero Waste, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως οδηγός από τους εκπαιδευτικούς και το προσωπικό του σχολείου, καθώς και από τις δημοτικές αρχές, για την εφαρμογή παρόμοιων προγραμμάτων στα σχολεία τους.

Παρέχονται μερικά πρακτικά παραδείγματα καλών πρακτικών και δραστηριοτήτων, που έχουν υλοποιηθεί καθώς και εργαλείων. Στον πίνακα που ακολουθεί περιγράφεται ένα ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα για ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα Zero Waste. Το χρονοδιάγραμμα καθορίζεται από την υπόθεση ότι το εκπαιδευτικό πρόγραμμα προωθείται από τις τοπικές αρχές (Δήμος, Νομός, Περιφέρεια), αν και ένα παρόμοιο χρονοδιάγραμμα μπορεί να παραπέμπει σε μια πρωτοβουλία απ' ευθείας από το προσωπικό του σχολείου, μόνο που σε αυτή τη δεύτερη περίπτωση κάποιες από τις προκαταρκτικές δραστηριότητες δεν είναι απαραίτητες.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ZERO WASTE – ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	Ενδεικτικό Χρονοπλάνο (μέσα σε ένα σχολικό έτος ¹)
ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
Αναλυτικός σχεδιασμός του εκπαιδευτικού προγράμματος και υποβολή στα στοχευμένα σχολεία	Μήνας 1
Επαφή με σχολεία για την παρουσίαση του σχεδίου στους εκπαιδευτικούς και για την συλλογή εγγραφών των τάξεων στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα	Μήνας 2
Υλοποίηση (προσχέδιο, εκτύπωση, αγορά) του πληροφοριακού υλικού (αφίσες, φυλλάδια, εκπαιδευτικό βιβλίο για τους δασκάλους, μπροσούρες, ιστότοποι, βίντεο) και άλλα υποστηρικτικά εργαλεία (μικροαντικείμενα για τους μαθητές, παιχνίδια, υλικά για τις εργασίες στα εργαστήρια). Για παραδείγματα εκπαιδευτικών υλικών και εργαλείων βλέπε Κεφάλαιο 2	Μήνας 3
Ενημερωτικές και εκπαιδευτικές συναντήσεις με τους δασκάλους στις τάξεις που συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Η συνάντηση έχει διάρκεια περίπου 3 ώρες και είναι δομημένη ως εξής: <ul style="list-style-type: none"> • πρώτο μέρος, στοχεύει στο να παρέχει γενικές πληροφορίες στους εκπαιδευτικούς για το ζήτημα των αποβλήτων, τη σημασία της ιεραρχίας διαχείρισης των αποβλήτων, πρακτικές οδηγίες για «μια ζωή με λιγότερα απόβλητα» και πληροφορίες για το πως να συμπεριληφθεί το ζήτημα της διαχείρισης των αποβλήτων σε όλα τα σχολικά μαθήματα (για παράδειγμα, κατανόηση ή έκθεση στα μαθήματα γλώσσας, μαθηματικά προβλήματα, θεατρικά μαθήματα κλπ) • Δεύτερο μέρος , στοχεύει στο να περιγράψει με λεπτομέρειες στους εκπαιδευτικούς τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που μπορούν να υλοποιηθούν στις τάξεις και τα σχετικά 	Μήνας 4
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
Πρακτικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες στις τάξεις, οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν: <ul style="list-style-type: none"> • Διαλέξεις για το ζήτημα των αποβλήτων και τη διαχείριση από Ειδικούς στα απόβλητα. • Εργαστηριακές εργασίες, που εμπλέκουν τους μαθητές σε πρακτικές δραστηριότητες όπως η επαναχρησιμοποίηση του υλικού των αποβλήτων για την κατασκευή παιχνιδιών, δώρων ή άλλων δημιουργικών αντικειμένων, ανακύκλωση χαρτιού, ψώνια με λιγότερα απόβλητα, κλπ. • Επισκέψεις σε χώρους συλλογής αποβλήτων ή κέντρων επαναχρησιμοποίησης, εγκαταστάσεων ανακύκλωσης ή άλλης διαχείρισης αποβλήτων, σουπερμάρκετ κλπ • Διανομή πληροφοριακού υλικού και μικροαντικειμένων στους μαθητές. 	Μήνας 5
Εκκίνηση πρακτικών δράσεων για την πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση ή ανακύκλωση των παραγόμενων στο σχολείο αποβλήτων. Για παραδείγματα τέτοιων δράσεων βλέπε Παράγραφο 1.3	Μήνας 6

¹ Ο Μήνας 0 είναι ο εναρκτήριο μήνας του σχολικού έτους

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ZERO WASTE – ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	Ενδεικτικό Χρονοπλάνο (μέσα σε ένα σχολικό έτος ²)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
<p>Τελικά τεστ στα οποία υποβάλλονται οι μαθητές και επιθεώρηση από τους εκπαιδευτικούς συντονιστές στις τάξεις για να επαληθεύσουν την εκμάθηση των μαθημάτων και των δραστηριοτήτων που πραγματοποιήθηκαν με στόχο την επιλογή τάξεων που θα βραβευτούν για το καλύτερο αποτέλεσμα διαχείρισης αποβλήτων.</p> <p>Για την επιλογή των νικητριών τάξεων μπορούν να οργανωθούν ειδικές δραστηριότητες όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πρωτάθλημα κουίζ ανάμεσα στις τάξεις, • Παιχνίδια για τα μικρότερα παιδιά, • Δημιουργικοί διαγωνισμοί ανάμεσα σε τάξεις πάνω στο ζήτημα των αποβλήτων (βλέπε υλικά κατασκευασμένα από μαθητές παρακάτω) 	Μήνας 7
ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
<p>Υλοποίηση/εκτύπωση/έκθεση των υλικών που δημιουργήθηκαν από τους μαθητές στη διάρκεια των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Τα υλικά μπορεί να περιλαμβάνουν για παράδειγμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εφημερίδες, φυλλάδια, οπτικά ή ακουστικά διαφημιστικά για το ζήτημα των αποβλήτων υλοποιημένα από μαθητές/φοιτητές. • Τις εργασίες που υλοποιήθηκαν στη διάρκεια των εργαστηρίων • Φωτο-ρεπορτάζ που πραγματοποιήθηκε από τους μαθητές στη διάρκεια επισκέψεων 	Μήνας 8
<p>Ενημερωτικές συναντήσεις ή άλλες δραστηριότητες για τις οικογένειες των μαθητών που εμπλέκονται στα εκπαιδευτικά προγράμματα, με στόχο τη μετάδοση των εκπαιδευτικών μηνυμάτων-κλειδιών και στις οικογένειες τους. Αυτές οι δραστηριότητες μπορούν να συμπεριλάβουν, για παράδειγμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Την περιοδική αποστολή ενημέρωσης σε όλους τους γονείς με τα επιτεύγματα του σχολείου σε ό,τι αφορά στην πρόληψη και την ανακύκλωση αποβλήτων • Την οργάνωση βραδιών γονέων για την παρουσίαση δραστηριοτήτων/πρωτοβουλιών των μαθητών για τη διαχείριση αποβλήτων. 	Μήνας 8
<p>Τελική εκδήλωση, που περιλαμβάνει μαθητές, εκπαιδευτικούς, οικογένειες και πολίτες, οργανωμένες σε συνεργασία με το δήμο όπου βρίσκεται το σχολείο, κατά προτίμηση στην κεντρική πλατεία ή σε άλλο δημόσιο χώρο (δημόσιο κήπο, παιχνιδότοποι). Η εκδήλωση μπορεί να συμπεριλάβει την οργάνωση έκθεσης της εργασίας των μαθητών, παιχνίδια και εργαστήρια, την καθιέρωση βραβείων για τις καλύτερες τάξεις κλπ.</p>	Μήνας 8

² Ο Μήνας 0 είναι ο εναρκτήριο μήνας του σχολικού έτους

1.2.2 Παράδειγμα καλής πρακτικής Νο 1: «Ας το κάνουμε με την Φέρντα»³

Στόχοι

Το «Ας το κάνουμε με τη Φέρντα» είναι ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, για παιδιά ηλικίας 7-9 ετών, που στοχεύει στην ενημέρωση για τη μείωση των αποβλήτων και σε δεύτερο στάδιο, να αλλάξει την συμπεριφορά των καταναλωτών. Ξεκίνησε το 2009, ως ένα πιλοτικό πρόγραμμα που υλοποιήθηκε στην Εσθονία από το Υπουργείο Περιβάλλοντος της Εσθονίας (Περιβαλλοντικό Συμβούλιο) σε συνεργασία με το Κέντρο Περιβαλλοντικών Επενδύσεων (ΚΠΕ) με σκοπό να διαδώσει σε όλα τα σχολεία της Εσθονίας αυτό το εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Προϋποθέσεις

Η δράση «Ας το κάνουμε με τη Φέρντα» είναι ένα πιλοτικό έργο μέσα στο περιβαλλοντικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της μείωσης αποβλήτων για μαθητές σε βασικό επίπεδο. Έτσι δημιουργήθηκε για μαθητές και δασκάλους το εκπαιδευτικό βιβλίο « Η Φέρντα Μειώνει τα Απόβλητα». Η πρώτη δράση έλαβε χώρα στις 24 Νοεμβρίου 2009 στη διάρκεια της διεθνούς εκστρατείας για την Ευρωπαϊκή Εβδομάδα για τη Μείωση Αποβλήτων (ιστότοπος: <http://www.ewwr.eu>) στο Σχολείο Pärnu Kuninga, όπου δόθηκαν 2ωρες διαλέξεις, μαζί με πρακτικά παιχνίδια σχετικά με το πώς να αποφεύγουμε και να μειώνουμε τα απόβλητα στο σπίτι και στο σχολείο.

Διαδικασία

Το εκπαιδευτικό μάθημα (το οποίο έχει μια πλευρά θεωρίας και μια πρακτικής) προετοιμάστηκε από ειδικούς από το εκπαιδευτικό τμήμα του Περιβαλλοντικού Συμβουλίου. Όλα τα σχολεία της Εσθονίας και τα νηπιαγωγεία μπορούν να κάνουν κράτηση για το μάθημα και να ζητήσουν τη συμβολή Ειδικού στο σχολείο (δωρεάν). Το μάθημα έχει διάρκεια 1 διδακτική ώρα ή 2 ώρες των 45λεπτών. Για τους πιο μικρούς μαθητές χρησιμοποιείται η μασκώτ Φέρντα ή ένα γάντι-κούκλα. Στη διάρκεια του μαθήματος υλικά και εργαλεία διανέμονται στους δασκάλους και στα παιδιά προς χρήση. Σε μερικές περιοχές, εταίροι όπως κέντρα νέων συμβάλλουν με επιπρόσθετα παιχνίδια ή διαγωνισμούς.

Το περιεχόμενο του μαθήματος χωρίζεται σε 3 μέρη:

1. **Επίσκεψη σε εγκατάσταση διαχείρισης αποβλήτων, χώρο ταφής, κέντρο ανακύκλωσης** ή βιομηχανική επιχείρηση για να δουν οι μαθητές ποιοι τύποι οικιακών ή βιομηχανικών αποβλήτων παράγονται. Η μεταφορά παιδιών και δασκάλων καλύφθηκε από το Κέντρο Περιβαλλοντικών Επενδύσεων.
2. **Διαλέξεις στο σχολείο.** Ο Ειδικός στα απόβλητα του Περιβαλλοντικού Συμβουλίου έδινε διαλέξεις για την πρόληψη, τη μείωση και την επαναχρησιμοποίηση των αποβλήτων, καθώς και το πως να δράσουν οι μαθητές με ένα περιβαλλοντικά φιλικό τρόπο- να ψωνίζουν έξυπνα, να επαναχρησιμοποιούν πράγματα με άλλο τρόπο, να αγοράζουν προϊόντα μακράς διαρκείας, κατά προτίμηση με λιγότερη συσκευασία κλπ.

³ Η καλή πρακτική αναλύθηκε και επανεξετάστηκε μέσα στο έργο INTERREG IVC PRE-WASTE (ιστότοπος: <http://www.prewaste.eu/>). Μέσα στο πρόγραμμα η καλή πρακτική έχει περιγραφεί λεπτομερώς και μια μελέτη δυνατότητας μεταφοράς για εφαρμογή στο πρόγραμμα στην επαρχία Ilfov, στη Ρουμανία αναπτύχθηκε επίσης

Παρουσίαζε επίσης παραδείγματα της καταστροφής που προκαλεί η εκτεταμένη χρήση πλαστικών. Το πρόγραμμα μαθημάτων σχεδιάστηκε από τους ειδικούς του Περιβαλλοντικού Συμβουλίου.

Για να ενθαρρύνουν την διάρκεια της επίδρασης του μαθήματος, δόθηκαν στους συμμετέχοντες φύλλα εργασίας (Φύλλα Εργασίας για την Πρόληψη Αποβλήτων) και βιβλιαράκια Φέρντα.

Τα παιδιά έπρεπε να συμπληρώσουν τα φύλλα εργασίας στο τέλος της διάλεξης σύμφωνα με όσα έμαθαν.

3. Εργαστήρια όπου τα παιδιά που ζωγραφίζουν χρησιμοποιημένα ρούχα που έχουν φέρει προηγουμένως από το σπίτι. Τα χρώματα υφασμάτων ήταν δωρεάν για τους μαθητές και τα κόστη καλύπτονταν από το ΚΠΕ.

Το έργο Φέρντα ξεκίνησε από το Περιβαλλοντικό Συμβούλιο το 2009, με τη διαρκή οικονομική υποστήριξη του ΚΠΕ. Κάθε χρόνο καινούργια ή πρόσθετα υλικά χρηματοδοτούνται από το ΚΠΕ, πχ το 2009: το βιβλιαράκι Φέρντα και τα φύλλα εργασίας, χρώματα υφασμάτων, μεταφορά μαθητών σε 4 εγκαταστάσεις, το επιτραπέζιο παιχνίδι EWWR, το 2010: παράχθηκαν πρόσθετα βιβλιαράκια (και στα Ρωσικά), ένα EWWR επιτραπέζιο παιχνίδι και η μασκός Φέρντα.

Εργαλεία

Για τις διαλέξεις και τα μαθήματα που δόθηκαν στους μαθητές από τους ειδικούς του Περιβαλλοντικού Συμβουλίου υπήρχαν αρκετά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν όπως:

- Βιβλιαράκια Φέρντα και φύλλα εργασίας
- Υποστηρικτικά εργαλεία παρουσίασης
- Χρώματα υφασμάτων
- EWWR επιτραπέζια παιχνίδια
- Ρούχα για τη μασκός
- Γάντια-κούκλες

Χρονοδιάγραμμα

Η πρώτη έκδοση (ξεκίνησε στη διάρκεια της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας για τη Μείωση των Αποβλήτων) σχεδιάστηκε σε. Για λόγους περιορισμένου προϋπολογισμού, οι μασκός δημιουργήθηκαν το 2010. Δε σχεδιάστηκε κανένα ειδικό χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή του προγράμματος (μαθημάτων). Το πρόγραμμα είναι διαθέσιμο όλο το χρόνο μέσω κρατήσεων για συναντήσεις με εκπαιδευτικό Ειδικό.

1.2.3 Παράδειγμα καλής πρακτικής No 2: το έργο «Riciclabilandia»

Στόχοι

Το «Riciclabilandia» (ιστότοπος: <http://www.provincia.fi.it/rifiuti/riciclabilandia/>) είναι ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που προσφέρει στα σχολεία η Περιφέρεια της Φλωρεντίας με σκοπό την ενημέρωση της νέας γενιάς σε ότι αφορά την περιβαλλοντική προστασία, ιδιαίτερα δίνοντας έμφαση στις καθημερινές συνήθειες που έχουν σχέση με την πρόληψη και την ανακύκλωση αποβλήτων και πιο γενικά, με την προώθηση δράσεων και επιλογών οικολογικά φιλικών.

Προϋποθέσεις

Κάθε σχολική χρονιά στην Επαρχία της Φλωρεντίας μέσα στο “Riciclabilandia” εφαρμόζονται ειδικές εκπαιδευτικές δράσεις εστιασμένες στο ζήτημα των αποβλήτων. Πιο συγκεκριμένα στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2010/2011, στο πρόγραμμα LIFE + Wasteless στο Κιάντι. (ιστότοπος: <http://www.wasteless-in-chianti.it>) οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες εστιάστηκαν στην πρόληψη και ειδικά εργαλεία και υλικά υλοποιήθηκαν και εφαρμόστηκαν στην πιλοτική περιοχή του προγράμματος, το Φλωρεντινό Κιάντι, όπου πήραν μέρος 38 σχολεία και 820 παιδιά (νηπιαγωγείου και δημοτικού).

Διαδικασία

Η έκδοση «Riciclabilandia» εστιασμένη στην πρόληψη αποβλήτων υλοποιείται μέσω των ακόλουθων βημάτων:

1. **Λεπτομερής σχεδιασμός** της εκπαιδευτικής δραστηριότητας, παρουσίαση του λεπτομερούς σχεδίου στα σχολεία στην πιλοτική περιοχή (Φλωρεντινό Κιάντι) και επιλογή των σχολείων και των τάξεων που έλαβαν μέρος.
2. **Υλοποίηση των εκπαιδευτικών εργαλείων και υλικών** (βλέπε παράγραφο «Εργαλεία»)
3. **Υλοποίηση ενός εκπαιδευτικού μαθήματος για τους δασκάλους** των τάξεων που παίρνουν μέρος, διάρκειας 3 ωρών, το οποίο παρέχει γενικές πληροφορίες για το ζήτημα των αποβλήτων και λεπτομερείς πληροφορίες για τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που θα εφαρμοστούν στις τάξεις.
4. **Διαλέξεις στις τάξεις για το ζήτημα των αποβλήτων**, πραγματοποιούνται από Ειδικούς σε συνεργασία με τους δασκάλους, που εξηγούν και συζητούν με τους μαθητές τις κατάλληλες συμπεριφορές για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων.
5. **Εργασίες εργαστηρίου στις τάξεις**, με τρεις πιθανές επιλογές: τα ψώνια με λιγότερα απόβλητα, την ανακύκλωση χαρτιού, τη δημιουργική επαναχρησιμοποίηση των αντικειμένων
6. **Επιθεώρηση στις τάξεις** από Ειδικούς για να επαληθεύσουν την εργασία που έχει γίνει και να επιβλέψουν τα τελικά τεστ.

<http://www.zerowastepro.eu/>

7. **Υλοποίηση και εκτύπωση μιας εφημερίδας «πρόληψης αποβλήτων»** και υλοποίηση ενός ηχητικού διαφημιστικού, φτιαγμένο από μαθητές.
8. **Υλοποίηση μιας ενημερωτικής συνάντησης για την πρόληψη αποβλήτων με τις οικογένειες** των μαθητών που παίρνουν μέρος στο πρόγραμμα και παράδοση ενημερωτικού υλικού για την πρόληψη αποβλήτων (βλέπε την παράγραφο «Εργαλεία»).
9. **Οργάνωση τελικών πανηγυρικών εκδηλώσεων** με εκθέσεις και δραστηριότητες σε ανοιχτούς χώρους με τη συμμετοχή σχολείων, οικογενειών και πολιτών.

Εργαλεία

Τα ακόλουθα υποστηρικτικά υλικά έχουν δημιουργηθεί μέσα στο έργο:

- Βιβλιαράκι για δασκάλους (τυπώθηκε σε 55 αντίτυπα)
- Αφίσσα για τις τάξεις που παίρνουν μέρος (τυπώθηκε σε 50 αντίτυπα)
- Φυλλάδιο για τις οικογένειες (τυπώθηκε σε 1000 αντίτυπα)
- Διδακτικά πρότυπα για τα τελικά τεστ στα νηπιαγωγεία (τυπώθηκαν σε 200 αντίτυπα)
- Διδακτικά πρότυπα για τα τελικά τεστ στα δημοτικά (τυπώθηκαν σε 700 αντίτυπα).

Αυτά τα υλικά περιγράφονται λεπτομερώς στο κεφάλαιο 2 που ακολουθεί.

Χρονοδιάγραμμα

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2010/2011, ξεκίνησαν τον Οκτώβρη 2010 με τις προκαταρκτικές δραστηριότητες και τέλειωσαν το Μάιο με τις τελικές πανηγυρικές εκδηλώσεις.

1.3 ΠΟΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ;

1.3.1 Περικοπή χαρτιού

Προϋποθέσεις

Παρά την εξέλιξη της τεχνολογίας πληροφόρησης και την εμφάνιση νέων ψηφιακών μέσων επικοινωνίας, το χαρτί παραμένει ένα από τα κύρια μέσα διάδοσης της πληροφορίας και η κατανάλωση του παγκόσμια συνεχώς μεγαλώνει.

Οι βιομηχανοποιημένες χώρες, που αποτελούν το 20% του παγκόσμιου πληθυσμού, καταναλώνουν το 87% του χαρτιού γραφής και εκτύπωσης, μεγάλο μέρος του οποίου μετατρέπεται σε απόβλητα.

Για αυτό απαιτούνται μέτρα τα οποία θα συμβάλλουν στην υπεύθυνη χρήση χαρτιού και στην πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων χαρτιού σε διαφορετικά μέρη - στην εργασία, στο σχολείο, στο σπίτι, κλπ.

Στόχοι

Ο στόχος αυτής της δράσης είναι να αλλάξει τη συμπεριφορά των μαθητών και του συνόλου του σχολείου, ώστε να παράγει λιγότερα απόβλητα, πιο συγκεκριμένα: η κατανάλωση λιγότερου χαρτιού και με αυτόν τον τρόπο μείωση της παραγωγής αποβλήτων χαρτιού.

Πρακτικά, ποιες δράσεις μπορούν να γίνουν στο σχολείο⁴:

- Πάντα κάνουμε εκτυπώσεις διπλής όψευς για να μειώσουμε την κατανάλωση χαρτιού και προγραμματίζουμε τους εκτυπωτές του σχολείου να εκτυπώνουν και από τις δυο πλευρές του χαρτιού. Το κόστος του χαρτιού πέφτει στο μισό, η κατανάλωση ενέργειας μειώνεται και εκπέμπονται λιγότερα αέρια του θερμοκηπίου όταν χρησιμοποιούμε και τις δυο πλευρές ενός χαρτιού.
- Όποτε είναι δυνατό, εκτυπώνουμε με την εντολή 2σε1, ή 4σε1, με το να ρυθμίζουμε τους εκτυπωτές ή τα φωτοτυπικά να εκτυπώνουν 2 ή 4 σελίδες στο ίδιο φύλλο χαρτιού.
- Στέλνουμε μηνύματα στους γονείς μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή μέσω του σχολικού ιστολόγιου αντί να στέλνουμε ατομικά αντίγραφα μέσω των παιδιών.
- Χρησιμοποιούμε ένα εσωτερικό σύστημα ηλεκτρονικής μεταφοράς της πληροφορίας μεταξύ του προσωπικού ή αναρτούμε σημειώματα σε πίνακα
- Χρησιμοποιούμε επαναχρησιμοποιούμενους φακέλους για εντός του γραφείου αλληλογραφία
- Όταν είναι απαραίτητο εκτυπώνουμε για εσωτερική κυκλοφορία εντός του σχολείου σε A5 χαρτιά, ώστε να μειώσουμε την εκτεταμένη χρήση χαρτιού και συσκευών εκτύπωσης.
- Όταν εκτυπώνουμε, χρησιμοποιούμε μικρότερες γραμματοσειρές, στενότερα περιθώρια και αφαιρούμε τη γραμμή κενού
- Εκτυπώνουμε πρόχειρα σε χαρτί ήδη τυπωμένο από τη μια πλευρά

⁴ Απόσπασμα από το "Waste Reduction Guidelines for a Whole School Approach" που δημιουργήθηκε από την WasteServMalta Ltd για την Τελετή του Βραβείου Ekoskola, που οργανώθηκε στην διάρκεια της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας για τη Μείωση των Αποβλήτων 2011

- Όποτε είναι δυνατό οι εργασίες θα πρέπει να αναθέτονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αντί να τις εκτυπώνουμε. Όταν εκτυπώνονται θα πρέπει να εκτυπώνονται και από τις δυο πλευρές του χαρτιού.
- Προεπισκόπηση κειμένων πριν την εκτύπωση – διόρθωση κειμένων επί της οθόνης προτού εκτυπώσουμε και χρήση της ορθογραφικής λειτουργίας για να βρούμε τα λάθη. Όποτε είναι απαραίτητο εκτυπώνουμε μόνο τις σελίδες που χρειαζόμαστε και όχι όλο το κείμενο.
- Όποτε είναι δυνατό σώζουμε τα κείμενα σε CD ή σε στικάκια αντί να εκτυπώνουμε αντίγραφα και επιτρέπουμε στους μαθητές να δίνουν τις εργασίες τους σε στικάκια.
- Όποτε είναι δυνατό καταργούμε τα υλικά από τα μαθήματα χρησιμοποιώντας διαδραστικές παρουσιάσεις.
- Όταν χρειάζεται να αλλαχθούν εκτυπωτές ή φωτοαντιγραφικά, αγοράζουμε συσκευές με αυτόματη διπλής όψευς εκτύπωση ή φωτοτυπίας και διπλού σκαναρίσματος.
- Χρησιμοποιούμε ενδιαφέρουσες αφίσες για να αποθαρρύνουμε την εκτεταμένη χρήση χαρτιού.
- Οργανώνουμε τράπεζες χαρτιού όπου οι μαθητές μπορούν να τοποθετούν σελίδες με μια λευκή πλευρά για να χρησιμοποιηθούν ως πρόχειρα για ποικίλες χρήσεις. Τέτοια χαρτιά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να φτιαχτούν σημειωματάρια για να διανέμονται στο προσωπικό του σχολείου και στους μαθητές
- Χρησιμοποιούμε κουτιά δημητριακών ή ζυμαρικών για να φτιάξουμε καρτέλες και δεν αγοράζουμε καινούργιες από χαρτόνι.
- Χρησιμοποιούμε τα ίδια σχεδιαγράμματα κάθε χρόνο
- Χρησιμοποιούμε την πίσω πλευρά σχεδιαγραμμάτων όταν λήγει η χρήση τους για άλλους σκοπούς ή για να φτιάξουμε νέα.
- Σκεφτόμαστε τη χρήση ντοσιέ με προστιθέμενα φύλλα αντί για σημειωματάρια. Έτσι είναι βέβαιο ότι θα χρησιμοποιούμε μόνο όσο χαρτί χρειάζεται.
- Γεμίζουμε προσεκτικά τη θήκη του χαρτιού για να μειωθούν οι εμπλοκές.
- Πρωθούμε τη χρήση ανακυκλωμένου χαρτιού.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Σε ό,τι αφορά τα περιβαλλοντικά οφέλη, η εμπειρία δείχνει ότι είναι εφικτό να πετύχουμε τα ακόλουθα αποτελέσματα:

- Μείωση πάνω από 15-25% της κατανάλωσης χαρτιού
- Μείωση πάνω από 30% των αποβλήτων που παράγονται από χαρτί
- Χρήση ανακυκλωμένου χαρτιού πάνω από 75%
- Εξοικονόμηση ενέργειας και τόνερ
- Αυτά τα περιβαλλοντικά οφέλη έχουν ως άμεση συνέπεια και τη σημαντική εξοικονόμηση χρημάτων.

ΤΟ ΕΡΓΟ PRE-WASTE

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΧΑΡΤΙΟΥ ΣΕ ΣΧΟΛΕΙΑ, ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ

Το πρόγραμμα αναλύθηκε και επιθεωρήθηκε στο πλαίσιο του έργου INTERREG IVC PRE –WASTE στην περιοχή πρωτεύουσας Βρυξελλών από το 1999 από την Brussels Environment (IBGE), στην οποία πήραν μέρος περίπου 650 Δημοτικά Σχολεία και Γυμνάσια και περίπου 200.000 μαθητές (πάνω από 54 σχολεία συμμετείχαν ανά έτος). Ο στόχος του προγράμματος είναι οι μαθητές να αλλάξουν συμπεριφορά και το σχολείο ως σύνολο να παράγει λιγότερα σκουπίδια, πιο συγκεκριμένα: να καταναλώνει λιγότερο χαρτί και έτσι να μειωθεί η παραγωγή αποβλήτων χαρτιού. Παρόμοια έργα είναι επίσης σε θέση να μειώσουν τις απώλειες τροφής και να χρησιμοποιούνται λιγότερες αναλώσιμες συσκευασίες για φαγητά και ποτά.

Στο 4^ο Σχέδιο για την Πρόληψη και Διαχείριση Αποβλήτων, Brussels Environment (IBGE) τέθηκε ο στόχος να μειωθούν τα απόβλητα χαρτιού στα 2,5 κιλά/μαθητή μέχρι το 2020.

Δάσκαλοι/ Σχολεία που επιθυμούν να αναλάβει μια τάξη ή ένα ολόκληρο σχολείο δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, μπορούν να πάρουν βοήθεια από τους υπεργολάβους της Brussels Environment πάνω στη μείωση της κατανάλωσης χαρτιού. Για να ασχοληθούν με τη μείωση αποβλήτων χαρτιού μπορούν να επιλέξουν το θέμα και το επίπεδο της δέσμευσης που τους ταιριάζει καλύτερα:

- Βραχυπρόθεσμη βοήθεια (TURN KEY PROJECT)
 1. Πρόσβαση σε δωρεάν διδακτικά υλικά (σε ηλεκτρονική μορφή ή χαρτί) και εξοπλισμό (επαναχρησιμοποιούμενα ποτήρια, δοχεία φαγητού...)
 2. Δωρεάν εκπαιδευτικές συνεδρίες για δασκάλους (σε ειδικά θέματα ή γενικά πάνω στην περιβαλλοντική εκπαίδευση)
- Δέσμευση για μια ολόκληρη σχολική χρονιά (SCHOOL CHALLENGE)
 3. Συνοδευτικά turn key προγράμματα για τις τάξεις
 4. Συνοδευτικά school challenge.

Τα TURN-KEY («Clesurporte») προγράμματα προϋποθέτουν 3 με 4 διαδραστικές συνεδρίες που πραγματοποιούνται από εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς, οργανώνονται σε μια με τρεις τάξεις ανά σχολείο στη διάρκεια του σχολικού έτους για να βελτιώσουν τη συμπεριφορά των μαθητών και των δασκάλων. Αυτές οι τάξεις δρουν ως αναμεταδότες πληροφορίας για το υπόλοιπο σχολείο. Διδακτικά και επικοινωνιακά υλικά παρέχονται στους δασκάλους για να ολοκληρώσουν τα προγράμματα τους με την τάξη σε όλη την διάρκεια της χρονιάς. Επιπλέον ο εκπαιδευτικός συναντιέται μια φορά με την ομάδα του σχολείου (διοίκηση, δάσκαλοι...) για να μεταφέρει πληροφορίες για το πρόγραμμα και να κερδίσει την ανάμειξη τους. Τα επόμενα χρόνια οι δάσκαλοι θα πρέπει να μπορούν να συνεχίσουν να εφαρμόζουν παρόμοια προγράμματα μόνοι τους.

Το SCHOOL CHALLENGE (Defi») συνδυάζει δυο προσεγγίσεις: από τη μια τα παιδιά εμπλέκονται στο πρόγραμμα, φέρνουν σε πέρας έναν έλεγχο χαρτιού του σχολείου, να εφαρμόζουν αλλαγές στο επίπεδο τους και επικοινωνούν με άλλους μαθητές (προσέγγιση από τα κάτω) και η διεύθυνση και το προσωπικό δεσμεύονται και εφαρμόζουν αλλαγές στο επίπεδο τους(προσέγγιση από τα πάνω). Χρησιμοποιούνται τα ίδια κινούμενα σχέδια

<http://www.zerowastepro.eu/>

και εργαλεία όπως στα προγράμματα turn-key. Επιπλέον, μια Οικο-ομάδα με αντιπροσώπους από την διεύθυνση, το προσωπικό (γραμματεία, καθαριότητα, συντήρηση, τοπικές αρχές...) και μαθητές συναντιέται αρκετές φορές στη διάρκεια της χρονιάς με τους εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς. Η συνολική δέσμευση και επένδυση χρόνου από το σχολείο είναι υψηλότερη. Η διεύθυνση μπορεί για παράδειγμα να προσαρμόσει το σχολικό κανονισμό ή τον τρόπο που αγοράζονται οι προμήθειες και χρησιμοποιούνται.

<http://www.zerowastepro.eu/>

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΗ Νο 1

«ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΧΑΡΤΙΟΥ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας για τη Μείωση Αποβλήτων (ιστότοπος: <http://www.ewwr.eu>) που γίνεται κάθε χρόνο, το πρόγραμμα προσφέρει την ευκαιρία να πραγματοποιηθεί μια ειδική πρωτοβουλία για τη μείωση παραγωγής αποβλήτων χαρτιού σε σχολεία, κυβερνητικούς τομείς και επιχειρήσεις, ώστε να χρησιμοποιείται το υλικό αυτό πιο αποτελεσματικά και πιο βιώσιμα. Η πρωτοβουλία στοχεύει στο να δώσει έμφαση στο πόσο πολύ παράγουμε στην παρούσα φάση απόβλητα χαρτιού και να εστιάσουμε στους τρόπους με τους οποίους το χρησιμοποιούμε στη διάρκεια της σχολικής μας μέρας. Ο περιορισμός των αποβλήτων χαρτιού για μια μέρα θα επιτρέψει στους μαθητές να συνειδητοποιήσουν πόσο πολλά απόβλητα χαρτιού παράγουν και – για αρχή- να σκεφτούν το πως θα μειώσουν την παραγωγή αυτή. Αυτή η δράση είναι μια πρόκληση και μια ευκαιρία για ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα να βελτιωθεί και περιβαλλοντικά και οικονομικά. Η εκδήλωση πρέπει να πετύχει τους ακόλουθους στόχους:

- Προσδιορίζουμε την ποσότητα των παραγόμενων αποβλήτων χαρτιού και ενημερωνόμαστε για το πόσο πολύ εξαρτιόμαστε από το υλικό
- Επισημαίνουμε τα προβλήματα που σχετίζονται με την επιλεκτική συλλογή χαρτιού
- Ξανασκεπτόμαστε τις διαδικασίες χρήσης χαρτιού σε διάφορα μέρη του σχολείου για να μειώσουμε την παραγωγή αποβλήτων και να αποφύγουμε τη μη αναγκαία χρήση και απώλεια
- Μείωση του κόστους και αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών
- Βελτιώνουμε την εικόνα του εκπαιδευόμενου σχολείου τονίζοντας τη δέσμευση του στο περιβάλλον
- Αναλαμβάνοντας δράσεις για το περιβάλλον, συμπεριλαμβάνουμε τις οικογένειες, προωθούμε καλές πρακτικές για να μειώσουμε την παραγωγή αποβλήτων χαρτιού, μαζί με τα οικιακά.

Για να εξασφαλίσουμε την επιτυχία της εκδήλωσης τα εκπαιδευτικά κέντρα πρέπει να εξασφαλίσουν:

- Να αποφύγουν στο μέγιστο την παραγωγή αποβλήτων χαρτιού εκείνη την ημέρα
- Να εμπλέξουν ολόκληρη την ομάδα ανθρώπων – δασκάλων και του υπόλοιπου προσωπικού στην οργάνωση της ημέρας.
- Να αναμείξουν όλους τους μαθητές ώστε να ανταποκριθούν στην πρόκληση και να παρουσιάσουν τις δράσεις που απαιτεί η ημέρα.
- Να ενθαρρύνουν το προσωπικό και τους μαθητές να ακολουθήσουν τις οδηγίες σε όλη τη διάρκεια της ημέρας.
- Να κάνουν τις απαραίτητες προσαρμογές σε ό,τι αφορά τη διδασκαλία και την εκμάθηση στην διάρκεια της μέρας
- Να βοηθήσουν να εξασφαλιστεί ότι η πρόκληση δημιουργεί μια ατμόσφαιρα που επιτρέπει δημιουργικές δράσεις με διαφορετικό τρόπο.

<http://www.zerowastepro.eu/>

1.3.2 Μείωση Υπολειμμάτων Τροφίμων

Προϋποθέσεις

Σε πολλά σχολεία σε όλα τα Κράτη Μέλη της ΕΕ σερβίρονται γεύματα στους μαθητές των σχολείων κυρίως με την ευθύνη των Δήμων.

Τα μεγάλα σχολεία συνήθως έχουν το δικό τους μαγειρείο, ενώ τα μικρά σχολεία γενικά δεν έχουν τα μέσα να ετοιμάσουν δικό τους φαγητό. Κατεψυγμένα ή μαγειρεμένα φαγητά μεταφέρονται σε αυτή την περίπτωση στα σχολεία, όπου ζεσταίνονται ή ξαναζεσταίνονται. Ακόμη και στα «πραγματικά» μαγειρεία σχολείων επικρατεί η χρήση προ-μαγειρεμένων φαγητών, πράγμα που σημαίνει ανάγκη για άφθονα πακέτα συσκευασίας τα οποία γρήγορα γίνονται σκουπίδια. Τα σχολικά γεύματα συνήθως σερβίρονται και τρώγονται στην σχολική καντίνα. Σε μερικές περιπτώσεις μαχαιροπήρουνα και επιτραπέζια σκεύη μιας χρήσης χρησιμοποιούνται, τα οποία επίσης γρήγορα γίνονται σκουπίδια.

Αλλά το κύριο ζήτημα αποβλήτων που σχετίζεται με τις σχολικές καντίνες και τα κυλικεία είναι βέβαια τα απόβλητα τροφίμων: διάφορες αναλύσεις δείχνουν ότι πάνω από 50% των τροφών πετιούνται και καταλήγουν στα σκουπίδια⁵.

Στόχοι

Αυτή η δράση στοχεύει στη σημαντική μείωση της ποσότητας των αποβλήτων που παράγονται στις σχολικές καντίνες, με ιδιαίτερη αναφορά στα απόβλητα τροφών και άχρηστων συσκευασιών.

Πρακτικά, ποιες δράσεις μπορούν να γίνουν στο σχολείο:

Στις διαδικασίες αγοράς και αποθήκευσης:

- Να αγοράζονται προϊόντα με λιγότερη συσκευασία (για παράδειγμα, να αντικαθίστανται τροφές μιας μερίδας, όπως γλυκά ή γιαούρτια, με εποχιακά φρούτα)
- Να αγοράζονται προϊόντα με συσκευασία που επιστρέφεται ή με εύκολα ανακυκλώσιμη συσκευασία
- Να αγοράζονται εποχιακά και τοπικά προϊόντα, κατά προτίμηση βιολογικής γεωργίας
- Να αποθηκεύονται σωστά τα τρόφιμα και να δίνεται προσοχή στις ποσότητες που χρειάζονται και στις ημερομηνίες λήξης των προϊόντων.

Κατά την προετοιμασία των γευμάτων:

- Να βελτιστοποιούνται οι μερίδες του φαγητού σύμφωνα με τις ανάγκες των παιδιών του σχολείου αποτελεσματικά και υγιεινά
- Να καθορίζονται μενού κατάλληλα και νόστιμα για τα παιδιά και να οργανώνονται ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για τη σημασία της υγιεινής διατροφής

⁵ Βλέπε για παράδειγμα τις μελέτες δυνατότητας επίτευξης που έγιναν στο πλαίσιο του ΈΡΓΟΥ INTERREG IVC PRE-WASTE (σύνδεσμος στον ιστότοπο: <http://www.prewaste.eu/>) για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της δυνατότητας μεταφοράς της Καλής Πρακτικής «Τα αχολεία του Halmstad συναγωνίζονται για να μειώσουν τα απόβλητα στις καντίνες»

Κατά το σερβίρισμα των γευμάτων:

- Να μην χρησιμοποιούνται μιας χρήσης επιτραπέζια σκεύη και μαχαιροπήρουνα
- Να σερβίρεται νερό βρύσης και όχι εμφιαλωμένο νερό, και να εγκαθίστανται υψηλής ποιότητας διανομείς νερού βρύσης στο σχολικό χώρο
- Να ανακτώνται υπολείμματα τροφών που δεν καταναλώθηκαν με το να προσφέρονται σε φιλανθρωπικές οργανώσεις ή κυνοτροφεία

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Η εφαρμογή αυτής της δράσης μπορεί να φέρει περιβαλλοντικά οφέλη και εξοικονόμηση χρημάτων. Για παράδειγμα, αναφορικά με την εμπειρία στα σχολεία του Halmstad στη Σουηδία, στο πλαίσιο εκπαιδευτικού προγράμματος για τη μείωση αποβλήτων τροφών στα σχολεία, που συμμετείχαν 6.850 μαθητές (βλέπε λεπτομερή περιγραφή στο «κουτί καλών πρακτικών» παρακάτω) τα ακόλουθα αποτελέσματα παρατηρήθηκαν:

- Αποφυγή απώλειας 6.873 κιλών τροφής κάθε χρόνο, που αντιστοιχούν σε εξοικονόμηση περίπου 17.180€ το χρόνο
- μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 7 τόνους κάθε χρόνο.

ΕΡΓΟ PRE-WASTE

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ HALMSTAD ΣΥΝΑΓΩΝΙΖΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΜΕΙΩΣΟΥΝ ΤΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΤΡΟΦΩΝ ΣΤΙΣ ΚΑΝΤΙΝΕΣ (KliMatsmart)

Το έργο αυτό αναλύθηκε και επιθεωρήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος INTERREG IVC PRE-WASTE (σύνδεσμος στον ιστότοπο του έργου: <http://www.prewaste.eu>). Πραγματοποιήθηκε στη Σουηδία, στο Δήμο του Halmstad, από τη δημοτική αρχή του Halmstad, με την υποστήριξη των Σουηδικών Αγροτικών Εταιρειών και Αγροτικής Οικονομίας (Hushallningsallskapel) και της οργάνωσης προμήθειας φαγητού για σχολικές καντίνες (Maltidsservice). Το πρόγραμμα ξεκίνησε το 2008 και τέλειωσε το 2011.

Ο συνολικός στόχος του Δήμου του Halmstad, ήταν να πραγματοποιήσει μια εκστρατεία και ένα συναγωνισμό ανάμεσα στα σχολεία προκειμένου να μειωθούν οι απώλειες τροφών στις σχολικές καντίνες καθώς και να μειωθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εκπομπών CO₂.

Για να το πετύχει αυτό ο Δήμος προσπάθησε να ωθήσει τους μαθητές να ανακαλύψουν και να σκεφτούν τη δική τους συμπεριφορά για να την αλλάξουν ουσιαστικά. Για αυτό ξεκίνησε την εκστρατεία «Klimatsmart» (έξυπνο κλίμα). Με την αλλαγή της συμπεριφοράς θα μπορούν να επιτευχθούν και πρόσθετοι και άδηλοι στόχοι, όπως η μείωση των εκπομπών CO₂ και η μείωση της κατανάλωσης κρέατος, για χάρη περισσότερο βιώσιμων χορτοφαγικών και τοπικά παραγόμενων τροφών.

Το έργο πραγματοποιήθηκε μέσα από τα ακόλουθα βήματα:

1. Καθιερώθηκε μια τιμή - σημείο αναφοράς: Το προσωπικό στις σχολικές καντίνες παρατήρησε ότι παράλογα μεγάλες ποσότητες τροφών πήγαιναν χαμένες και απευθύνθηκε στο Δήμο για να βοηθήσει σε μια εκστρατεία. Για να βρουν μια τιμή σημείο αναφοράς και να αξιολογήσουν τις απώλειες τροφών, η «Maltidsservice» ζύγισε κρυφά τα απόβλητα, στη διάρκεια τριών εβδομάδων προτού ξεκινήσει η εκστρατεία. Η τιμή-σημείο αναφοράς κατέληξε να είναι 44,7 γραμ. αποβλήτων για κάθε γεύμα και μαθητή.
2. Αξιοποιήθηκε το προσωπικό στις καντίνες και για παροχή πληροφοριών για το πρόγραμμα και το ζήτημα
3. Διοργανώθηκαν εργαστήρια με 14 διαφορετικά σχολεία για να παρουσιάσουν, να προβάλλουν και να προσαρμόσουν την εκστρατεία στις διαφορετικές συνθήκες και ιδέες. Για να υπάρξει μεγάλη συμμετοχή και αποδοχή της εκστρατείας, συστήθηκε μια επιτροπή εργασίας με εκπροσώπους από το Δήμο, τα σχολεία και τις καντίνες. Εφάρμοσαν μια προσέγγιση από τα κάτω για να διασφαλίσουν την εμπλοκή και τη συμμετοχή. Αυτή η ομάδα πλησίασε επίσης τους δασκάλους με σκοπό να τους πείσει να συμπεριλάβουν τους στόχους της εκστρατείας στο μάθημα τους.
4. Εγκαινίασαν την εκστρατεία με το να απευθυνθούν άμεσα στους μαθητές, επί τόπου στις καντίνες. Χρησιμοποίησαν πληροφοριακό υλικό και ένα ομιλητή. Σε αυτήν την περίπτωση ένας γνωστός τοπικά ποδοσφαιριστής προώθησε την ιδέα της σημασίας της κατάλληλης διατροφής καθώς υπέγραφε αυτόγραφα.

Projet cofinancé par le Fonds Européen de Développement Régional (FEDER)
Project cofinanced by the European Regional Development Fund (ERDF)

5. Ζυγίζονταν τα απόβλητα τροφών σε καθημερινή βάση για τρεις εβδομάδες τέσσερις διαφορετικοί μήνεςσε κάθε σχολείο (Ιανουάριος, Μάιος και Οκτώβριος 2009 και Νοέμβριος 2010) και συγκρίθηκαν τα αποτελέσματα με την τιμή-σημείο αναφοράς.
6. Παρουσιάζονταν τα αποτελέσματα κάθε σχολείου δημόσια σε καθημερινή βάση για να ενθαρρύνουν τον συναγωνισμό ανάμεσα στους μαθητές των σχολείων που συμμετέχουν.
7. Αξιοποίησαν επαφές με τα ΜΜΕ (Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης) για να ελκύσουν την προσοχή και να διαδώσουν εξωτερικά το μήνυμα τους.
8. Δημοσιοποίησαν τα αποτελέσματα και τίμησαν το σχολείο που νίκησε με ιδιαίτερο γεύμα (ζωντανή μουσική, διασκέδαση κλπ) Η εκστρατεία σχεδιάστηκε ως διαγωνισμός μεταξύ των σχολείων, το σχολείο που κέρδισε ήταν αυτό που απέρριψε τα λιγότερα σκουπίδια.
9. Για να αποφύγουν μεροληπτικά αποτελέσματα ζύγιζαν τα απόβλητα κρυφά και στη συνέχεια.
10. Αξιολογήθηκαν τα τελικά αποτελέσματα μέσω ερευνών στους μαθητές (600 απαντήσεις) και επαλήθευση από τους γονείς.
11. Διέδωσαν την εκστρατεία σε άλλους δήμους, 21 Δήμοι έδειξαν ενδιαφέρον.

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΗ Νο 2 «ΜΕΙΩΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΤΡΟΦΩΝ»

Η δράση ορίστηκε στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας για τη Μείωση Αποβλήτων (ιστότοπος: <http://www.ewwr.eu>) να γίνεται κάθε χρόνο.

Λιγότερα σκουπίδια, καλύτερη διατροφή στη σχολική καντίνα είναι μια δράση που στοχεύει να επιμορφώσει όλη τη σχολική κοινότητα για τα απόβλητα τροφίμων. Η δράση εστιάζει στη μέτρηση και ανάλυση της ποσότητας των τροφών που απορρίπτονται στη σχολική καντίνα – τροφών που απορρίπτονται από καταναλωτές και από το προσωπικό των μαγειρείων. Οδηγεί στην εφαρμογή μεθόδων μείωσης της ποσότητας των τροφίμων που απορρίπτονται, οι οποίες στη συνέχεια οδηγούν στην εξοικονόμηση και στη μεγαλύτερη ικανοποίηση των καταναλωτών.

Η δράση στοχεύει να επιμορφώσει τους καταναλωτές σχετικά με τη μείωση των αποβλήτων ζυγίζοντας τα. Αυτό γίνεται με βήματα, από τη δημιουργία μιας συντονιστικής επιτροπής ως την ανάλυση της διαφοράς που κάνει η δράση της μείωσης αποβλήτων. Οι στόχοι της δράσης είναι:

- Να επιμορφώνει τους καταναλωτές και το προσωπικό των μαγειρείων για τις επιπτώσεις των αποβλήτων: παρουσιάζοντας τους το κόστος των τροφών που απορρίπτονται κάθε μέρα και κάθε χρόνο, το παρουσιάζουν μέσα από αντιλήψεις, με τις οποίες και τα παιδιά και οι ενήλικοι μπορούν να ταυτιστούν (καθημερινά αντικείμενα, διακοπές, αριθμός γευμάτων για άτομα σε χώρες τρίτου κόσμου κλπ)
- Να κάνει μετρήσεις των αποβλήτων τροφών: τροφές που απορρίπτονται από καταναλωτές και μη σερβιρισμένα περισσεύματα στα μαγειρεία.
- Να γίνουν κατανοητοί οι λόγοι αυτών των απωλειών και στο μαγειρείο και στην καντίνα.
- Να εφαρμοστούν δράσεις για τη μείωση των αποβλήτων σε αυτά τα μέρη
- Να αξιολογηθεί το αποτέλεσμα των δράσεων: απορρίπτονται μειωμένες ποσότητες, η διατροφή των καταναλωτών είναι πιο ισορροπημένη, οι καταναλωτές περισσότερο ικανοποιημένοι.

1.3.3 Χρήση νερού βρύσης στα σχολεία

Προϋποθέσεις

Το εμφιαλωμένο νερό και τα αναψυκτικά εξαντλούν το περιβάλλον: σύμφωνα με δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Εμφιαλωμένου Νερού⁶, 236 λίτρα συσκευασμένων αναψυκτικών κατά κεφαλή καταναλώνονται κάθε χρόνο στην Ευρώπη (2012), που αναλογούν σε μία τεράστια ποσότητα παραγόμενων αποβλήτων πλαστικού ή γυαλιού, που εκτιμάται σε 25 κιλά κατά κεφαλή το χρόνο.

Η κατά κεφαλή κατανάλωση του εμφιαλωμένου νερού στην ΕΕ ποικίλει σημαντικά από χώρα σε χώρα με τη μέση κατανάλωση να είναι 104 λίτρα το χρόνο. Η Φινλανδία έχει το χαμηλότερο επίπεδο κατανάλωσης με 17,2 λίτρα το χρόνο για κάθε κάτοικο και η Ιταλία το υψηλότερο με 180 λίτρα το χρόνο για κάθε κάτοικο.

Πέρα από την τεράστια ποσότητα των παραγόμενων αποβλήτων, με την κατανάλωση εμφιαλωμένου νερού, η απειλή για το περιβάλλον συνδέεται επίσης με τις ανάγκες μεταφοράς φιαλών, οι οποίες συνεπάγονται κατανάλωση ορυκτών καυσίμων και εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.

Στόχοι

Ο στόχος αυτής της δράσης είναι να αλλάξει τη συχνή συνήθεια των μαθητών να φέρνουν στο σχολείο ή να αγοράζουν εμφιαλωμένο νερό και να προωθήσει τη χρήση νερού βρύσης στο σχολείο.

Στην πράξη, οι δράσεις μπορούν να γίνουν στο σχολείο:

- Προώθηση της χρήσης νερού βρύσης με την προετοιμασία και παράδοση ειδικού πληροφοριακού υλικού για τους μαθητές και τις οικογένειες
- Εγκατάσταση διανομένων νερού βρύσης που συνδέονται με το κύριο σύστημα ύδρευσης ώστε να παρέχουν υψηλής ποιότητας πόσιμο νερό στα σχολεία
- Επιτήρηση της ποσότητας του νερού που διανέμεται μέσω των διανομένων και της σχετικής ποσότητας και περιοδική κοινοποίηση των αποτελεσμάτων στο σχολικό πίνακα ανακοινώσεων σχετικά με τις ποσότητες της πρόληψης αποβλήτων και τις ποσότητες νερού που διανεμήθηκαν
- Διατήρηση της δράσης με την παροχή στους μαθητές επαναχρησιμοποιούμενων παγουριών

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Η εμπειρία δείχνει ότι η δράση μπορεί να φέρει μείωση στην κατανάλωση εμφιαλωμένου νερού γύρω στο 50%, το οποίο συνεπάγεται μια εκτιμώμενη μείωση των πλαστικών αποβλήτων 1 τόνο κάθε χρόνο για κάθε 2000 μαθητές.

⁶ <http://efbw.eu/bwf.php?classement=07>

ΤΟ ΕΡΓΟ WASTE-LESS IN CHIANTI

Η ΧΡΗΣΗ ΝΕΡΟΥ ΒΡΥΣΗΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ «WASTE-LESS»

Στο έργο LIFE+ Wasteless in Chianti (ιστότοπος : <http://www.wasteless-in-chianti.it>) που στόχευε στην εφαρμογή μιας ενοποιημένης στρατηγικής στην πιλοτική περιοχή του Φλωρεντινού Κιάντι, δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στην προώθηση της πρόληψης αποβλήτων στα σχολεία.

Ανάμεσα στις δράσεις του έργου, στους τέσσερεις δήμους που συμμετείχαν (Barberino Val d' Elsa, Greve in Chianti, San Casciano Val di Pesa, Tavarnelle Val di Pesa) λανσαρίστηκε μια ετικέτα «waste-less», η οποία εκχωρείται σε ιδιώτες ή δημόσιους οργανισμούς (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και σχολεία) που εφαρμόζουν ειδικές δράσεις πρόληψης αποβλήτων στις δραστηριότητες τους και διανέμουν στην έδρα τους τα επικοινωνιακά εργαλεία και καθορισμένα μηνύματα μέσα στο έργο.

Η δράση αυτή υπήρξε ιδιαίτερα πετυχημένη στα σχολεία, εφόσον όλα τα νηπιαγωγεία, δημοτικά και γυμνάσια στην πιλοτική περιοχή (38 στο σύνολο) απέκτησαν την ετικέτα.

Ανάμεσα στις δράσεις πρόληψης αποβλήτων που έπρεπε να εφαρμοστούν στα σχολεία «waste-less», μια από τις πιο αποτελεσματικές δράσεις για τη μείωση παραγωγής αποβλήτων είναι η προώθηση του νερού βρύσης αντί του εμφιαλωμένου στις καντίνες των σχολείων ή απ' ευθείας απ' τους μαθητές.

Αυτή η δράση υποστηρίζεται στο έργο με την εγκατάσταση στα σχολεία ενός ή περισσότερων διανομένων νερού, συνδεδεμένων με το δίκτυο ύδρευσης και διανέμοντας στους μαθητές επαναχρησιμοποιούμενα παγούρια με το σήμα «waste-less». Οι μαθητές επίσης πήραν μέρος σε ειδικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την πρόληψη αποβλήτων (βλέπε έργο Riciclabilandia: σύνδεσμος προηγούμενης παραγράφου 1.2.3)

1.3.4 Κομποστοποίηση

Προϋποθέσεις

Τα βιοαπόβλητα (τρόφιμα και απόβλητα κήπου) αποτελούν τουλάχιστον το 32% - ή 120 εκατομμύρια τόνους των δημοτικών στερεών αποβλήτων (ΔΣΑ) στις χώρες της ΕΕ. Για αυτό παίζουν ένα συνεχώς αυξανόμενο ρόλο στις στρατηγικές διαχείρισης αποβλήτων των Κρατών Μελών.

Η κομποστοποίηση έχει να παίξει καθοριστικό ρόλο στο να κλείσει τον «οργανικό κύκλο» επιστρέφοντας τα οργανικά υλικά και τα πολύτιμα θρεπτικά συστατικά των φυτών στο έδαφος, βοηθώντας έτσι την ενίσχυση βιώσιμων αγροτικών και κηπευτικών πρακτικών. Στα σχολεία η κομποστοποίηση παρέχει έναν τρόπο όχι μόνο μείωσης της ποσότητας των αποβλήτων που χρειάζεται να διατεθεί για ταφή αλλά και μετατροπής τους σε ένα προϊόν που είναι χρήσιμο για τον κήπο, τη διαμόρφωση κηπευτικών χώρων ή για τα φυτά του σπιτιού. Με το να απευθύνεται στα παιδιά για το ζήτημα των στερεών αποβλήτων, η κομποστοποίηση παρέχει τον τρόπο εδραίωσης μέσα τους μιας αίσθηση περιβαλλοντικής φροντίδας. Με την κομποστοποίηση τα παιδιά μπορούν να κάνουν περισσότερα από το να στέλνουν απλά κουτάκια αναψυκτικών ή εφημερίδες για ανακύκλωση - μπορούν να δουν όλο τον κύκλο, από τα «αηδιαστικά» αποφάγια ή άλλα οργανικά απόβλητα σε κάτι που είναι ευχάριστο να διαχειρίζεσαι και καλό για το έδαφος. Αντίθετα από τη φιλοσοφία «δεν το βλέπω άρα δεν υπάρχει και δεν το σκέφτομαι», τα παιδιά που κάνουν κομποστοποίηση μαθαίνουν να βλέπουν τα οργανικά απόβλητα ως εν δυνάμει πρώτες ύλες μάλλον, παρά ως κάτι «σιχαμερό» που πετιέται και ξεχνιέται. Μαθαίνουν μέσα από άμεση εμπειρία ότι τα ίδια προσωπικά μπορούν να κάνουν τη διαφορά και να έχουν μια θετική επίδραση στο περιβάλλον.

Ένας άλλος λόγος για να γίνεται κομποστοποίηση στα σχολεία είναι ότι παρέχει ένα πλούσιο θέμα για επιστημονική έρευνα και ανακάλυψη. Παρόλο που η κομποστοποίηση είναι απλή (βάζεις απλά οργανικά υλικά σε ένα σωρό και περιμένεις να αποσυντεθούν), εμπεριέχει κάποιες συναρπαστικές και μέχρι τώρα όχι εντελώς κατανοητές διεργασίες ανάμεσα σε βιολογικές, χημικές και φυσικές διαδικασίες.

Στόχοι

Ο στόχος της δράσης είναι να γίνεται κομπόστ στο σχολείο, με σκοπό να διδάξει τους μαθητές με ευχάριστο τρόπο πράγματα για τη φύση και τη μείωση των αποβλήτων. Επιπλέον, οι μαθητές μπορούν να δουν και το τελικό αποτέλεσμα των προσπαθειών τους και να χρησιμοποιήσουν το προϊόν στο έδαφος του σχολείου.

Στην πράξη, ποιες δράσεις μπορούν να γίνουν στο σχολείο⁷:

- Επιλέξτε ένα μέρος μέσα στις εγκαταστάσεις του σχολείου όπου μπορείτε να τοποθετήσετε τον κάδο του κομπόστ. Θα χρειαστείτε ένα κάδο κομπόστ και μια ηλιόλουστη γωνία για να τον τοποθετήσετε.

⁷ Από το «Οδηγίες για τη Μείωση Αποβλήτων για μια ολιστική Σχολική Προσέγγιση» που δημιουργήθηκε από τη WasteServMalta για την Ekoskola Award Ceremony που οργανώθηκε στην διάρκεια της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας για τη Μείωση Αποβλήτων το 2011

- Ο κάδος σας είναι καλύτερα τοποθετημένος απ' ευθείας στο έδαφος ή στο γρασίδι γιατί του επιτρέπει να εξατμιστεί το περιττό νερό και κάνει ευκολότερο στα σκουλήκια να μπουν μέσα και να αρχίσουν να δουλεύουν αποδομώντας τα περιεχόμενα.
- Τα απόβλητα που μπορούν να συμπεριληφθούν στο κομπόστ σας διαχωρίζονται σε Πράσινα και Καφέ.

Τα Πράσινα λιώνουν γρήγορα και παρέχουν σημαντικό άζωτο και υγρασία ενώ τα καφέ λιώνουν πιο αργά. Τα Πράσινα περιλαμβάνουν κόκκους καφέ, τσόφλια αυγού, σακουλάκια τσαγιού, κλαδέματα φυτών, ωμά φρούτα και υπολείμματα λαχανικών, φρέσκο κομμένο χορτάρι. Τα Καφέ περιλαμβάνουν ξερά χόρτα, φύλα και ζιζάνια, άχυρα, κομμάτια ξύλου, μικρά και μεγάλα κλαδιά, πριονίδια, σχισμένες εφημερίδες, κοτσάνια καλαμποκιού, άλλα κοτσάνια και τσόφλια αυγού.

Τα Πράσινα παρέχουν άζωτο στο σωρό του κομπόστ και δρουν ως πηγή πρωτεΐνης για τους εργατικούς μικροοργανισμούς στο σωρό του κομπόστ, ενώ τα καφέ είναι πηγή άνθρακα και παρέχουν ενέργεια στους μικροοργανισμούς.

- Αν το κομπόστ σας είναι πολύ υγρό, προσθέστε περισσότερα Καφέ. Αν είναι πολύ ξηρό προσθέστε Πράσινα.
- Κάποια πράγματα δεν πρέπει ποτέ να μπαίνουν στον κάδο σας, η λίστα περιλαμβάνει – μαγειρεμένες τροφές, κρέας, ψάρι, κόκκαλα, γαλακτοκομικά, άρρωστα φυτά, γυαλιστερά ή έγχρωμα χαρτιά/χαρτόνια. Το να τοποθετήσετε αυτά στον κάδο σας μπορεί να ενθαρρύνει ανεπιθύμητα ζιζάνια και να προκαλέσει άσχημη οσμή.
- Το κλειδί για το καλό κομπόστ βρίσκεται στο να πετύχετε το σωστό μείγμα, μια ισορροπία ανάμεσα στα Καφέ και στα Πράσινα!
- Δημιουργήστε μια ομάδα για τον κήπο για να επιθεωρεί και να φροντίζει το κομπόστ.
- Σχεδιάστε μια μέρα του χρόνου για κάθε ομάδα που να μπορεί φέρει κάποια οργανικά υπολείμματα τροφών από το σπίτι και να τα βάλει στον κάδο κομποστοποίησης.
- Για να γιορτάσετε το πρόγραμμά σας οργανώστε μια εκδήλωση δενδροφύτευσης μέσα στο σχολείο ή στην περιοχή του σχολείου. Κάντε το προσωπική υπόθεση φυτεύοντας τόσα δέντρα όσα και το ποσό του χαρτιού που χρησιμοποίησε το σχολείο σας κάθε χρόνο ή το ποσό των εκτυπωμένων χαρτιών των τελικών εξετάσεων (μ' έναν πρόχειρο υπολογισμό αναλογούν 17 δέντρα για κάθε τόνο χαρτιού).
- Το κομπόστ στο σχολείο μπορεί να παραχθεί μέσα από κομποστοποίηση με γαιοσκώληκες, δηλαδή τη διαδικασία της κομποστοποίησης χρησιμοποιώντας διάφορα σκουλήκια, συνήθως κόκκινα *eisenia fetida*, λευκά σκουλήκια και άλλους γαιοσκώληκες. Αυτή η δραστηριότητα έχει υψηλή εκπαιδευτική αξία μπορεί εύκολα να εφαρμοστεί από τους μαθητές χρησιμοποιώντας απλά υλικά. Για λεπτομέρειες:

<https://www.youtube.com/watch?v=jaYOhXxWhYg>

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Κάνοντας κομποστοποίηση στο σπίτι και στο σχολείο, μειώνουμε τα οργανικά απόβλητα που οδηγούνται σε χώρους ταφής. Στους χώρους ταφής όλα τα σκουπίδια απορρίπτονται μαζί, τα οργανικά απόβλητα μένουν να

<http://www.zerowastepro.eu/>

Projet cofinancé par le Fonds Européen de Développement Régional (FEDER)
Project cofinanced by the European Regional Development Fund (ERDF)

σαπίσουν χωρίς αέρα (αναερόβια αποδόμηση) και σχηματίζουν το αέριο αμμωνία. Η αμμωνία είναι δηλητηριώδης για τα ψάρια και καταστρέφει το πόσιμο νερό. Τα οργανικά απόβλητα που λιώνουν αναερόβια παράγουν επίσης μεθάνιο – ένα ισχυρό αέριο που συμβάλλει στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και στην κλιματική αλλαγή. Το κομπόστ είναι σπουδαίο για τον κήπο σας, τρέφει και συντηρεί το έδαφος, βελτιώνοντας την ποιότητα του και βοηθώντας τα φυτά σας να μεγαλώσουν και να παραμείνουν υγιή.

<http://www.zerowastepro.eu/>

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΕ ΤΩΡΑ

ΟΔΗΓΟΣ ΚΟΜΠΟΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ανακύκλωσε τώρα (ιστότοπος: www.recyclenow.com/schools) είναι η εθνική εκστρατεία για την ανακύκλωση στην Αγγλία. Που υποστηρίζεται και χρηματοδοτείται από την Κυβέρνηση, διοικείται από την WRAP και συμμετέχει σε αυτήν πάνω από το 90% των τοπικών αγγλικών αρχών.

Έχουν παράγει μεγάλο αριθμό πληροφοριακών υλικών και εργαλείων για την περιβαλλοντική εκπαίδευση σχετικά με την ανακύκλωση, παρέχοντας επίσης πρακτικά παραδείγματα και οδηγίες για την υλοποίηση δραστηριοτήτων στα σχολεία. Πιο συγκεκριμένα, έχουν υλοποιήσει έναν οδηγό για την «Κομποστοποίηση στο σχολείο», ο οποίος περιέχει όλες τις πληροφορίες που οι δάσκαλοι και το προσωπικό του σχολείου χρειάζεται για να μετατρέψει την κομποστοποίηση στο σχολείο σε αληθινή επιτυχία.

Ο ΟΔΗΓΟΣ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΣ ΕΔΩ <http://partners.wrap.org.uk/assets/3993/>

<http://www.zerowastepro.eu/>

1.3.5 Χωριστή συλλογή στις τάξεις

Προϋποθέσεις

Στα σχολεία, η αποτελεσματική ξεχωριστή συλλογή αποβλήτων έχει πολλά οφέλη. Τα παιδιά μαθαίνουν το μήνυμα κλειδί της περιβαλλοντικής υπευθυνότητας, ενώ οι διευθυντές των σχολείων μπορούν να εξοικονομήσουν χρήματα και να έχουν την χαρά της βελτιωμένης περιβαλλοντικής απόδοσης του σχολείου.

Στόχοι

Ο στόχος της δράσης είναι να οργανώσει μια αποτελεσματική χωριστή συλλογή αποβλήτων στο σχολείο.

Στην πράξη, ποιες δράσεις μπορούν να γίνουν στο σχολείο:

- Σε συνεργασία με το Δήμο και την υπηρεσία αποκομιδής απορριμμάτων, τοποθετήστε στις τάξεις και στους κοινόχρηστους χώρους του σχολείου κάδους για συλλογή διαφορετικών ρευμάτων αποβλήτων (τουλάχιστον για το χαρτί σε κάθε τάξη) χαρτιού, πλαστικού, οργανικών αποβλήτων - καθώς και μπαταριών, ηλεκτρονικών αποβλήτων ή τόνερ.
- Βάζετε καθαρά σήματα για τα σημεία ανακύκλωσης, έτσι ώστε ο καθένας να γνωρίζει που είναι και τι θα πρέπει να πάει σε αυτά.
- Δημιουργείτε μια ομάδα μαθητών για να επιθεωρούν και να φροντίζουν την ξεχωριστή συλλογή.
- Επιθεωρείτε την ποσότητα των αποβλήτων που συλλέχθηκε χωριστά και βάζετε στον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου μηνιαίες αναφορές για τα ρεύματα συλλογής αποβλήτων.
- Ενθαρρύνετε τους μαθητές να ξεχωρίζουν σωστά τα απόβλητα παραδίδοντας ειδικά πληροφοριακά υλικά, οργανώνοντας εκπαιδευτικές δραστηριότητες σχετικά με τη σημασία της ξεχωριστής συλλογής και της ανακύκλωσης, οργανώνοντας διαγωνισμούς και βραβεία για την καλύτερη απόδοση που επιτεύχθηκε στις τάξεις.
- Συμμετέχετε σε εθνικούς διαγωνισμούς και βραβεία. Αυτό προωθεί εθνικά την ανακύκλωση και δίνει διαρκώς κίνητρα μέσα στο σχολείο
- Συνεργαστείτε με τον τοπικό τύπο για να μοιραστείτε την επιτυχία σας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Η ενημέρωση των μαθητών για τη σημασία της χωριστής συλλογής αποβλήτων ώστε να συνηθίσουν να το κάνουν και στην καθημερινότητά τους.

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΕ ΤΩΡΑ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ASHFIELD

Ανακύκλωσε τώρα (ιστότοπος : www.recyclenow.com/schools) είναι η εθνική εκστρατεία ανακύκλωσης στην Αγγλία, που υποστηρίζεται και χρηματοδοτείται από την Κυβέρνηση, διοικείται από το WRAP και συμμετέχει σε αυτήν πάνω από το 90% των Αγγλικών αρχών.

Εχουν παράγει μεγάλο αριθμό πληροφοριακών υλικών και εργαλείων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για την ανακύκλωση, παρέχοντας επίσης πρακτικά παραδείγματα και οδηγίες για την υλοποίηση δραστηριοτήτων στα σχολεία.

Πιο συγκεκριμένα, στον ιστότοπο τους παρέχουν πρακτικές οδηγίες για την πετυχημένη εφαρμογή χωριστής συλλογής στο σχολείο που περιλαμβάνει την περιγραφή ιστοριών επιτυχίας (ιστότοπος: <http://www.recyclenow.com/recycle/recycle-school>).

Μία από αυτές τις ιστορίες επιτυχίας υλοποιήθηκε στο Γυμνάσιο του Ashfield, στο Δήμο του Ashfield και συμμετείχαν 2.500 μαθητές, 11-18 ετών και 150 μέλη του σχολικού προσωπικού. Μια διαφήμιση για τα βραβεία Eco Schools παρακίνησε δυο δάσκαλους να σκεφτούν τι θα μπορούσε να κάνει το σχολείο για να γίνει περισσότερο βιώσιμο. Οι δυο επικεφαλής δάσκαλοι έβαλαν σε πρώτη θέση τα περιβαλλοντικά οφέλη της ανακύκλωσης και εξήγησαν τα σχέδια τους για ένα σχολικό σύστημα ανακύκλωσης στο διευθυντή, ο οποίος με χαρά υποστήριξε το πρόγραμμα.

Οι μαθητές πήραν μέρος σε έναν έλεγχο αποβλήτων και το σχολείο ανακάλυψε ότι περισσότερο από τα δυο τρίτα των αποβλήτων τους ήταν χαρτί. Το σχολείο τότε ανέπτυξε ένα σχέδιο δράσης και ξεκίνησε την ανακύκλωσή τους, που βασίζεται κυρίως στη συλλογή χαρτιού και χαρτονιού με τη χρήση διαφανών πλαστικών κουτιών με αυτοκόλλητα που δείχνουν τι μπορεί να ανακυκλωθεί. Ο δεύτερος έλεγχος αποβλήτων που ακολούθησε έδειξε ότι το σχολείο κατάφερε μια τεράστια μείωση 60% στο ποσό των αποβλήτων που έστειλαν για ταφή, ανακυκλώνοντας 187 κιλά αποβλήτων χαρτιού την εβδομάδα μέσα από το σύστημα ανακύκλωσης, αυτό σημαίνει περισσότερο από 7 τόνους που εκτράπηκαν από την ταφή.

<http://www.zerowastepro.eu/>

1.3.6 Απο-υλοποίηση από τους μαθητές και το προσωπικό

Προϋποθέσεις

Πέρα από τις κύριες δράσεις που μπορούν να εφαρμοστούν στο σχολείο για τη μείωση παραγωγής αποβλήτων, όπως περιγράφεται στις προηγούμενες παραγράφους, υπάρχουν πολλές άλλες «υποδείξεις» που μπορούν να ακολουθήσουν οι μαθητές ή το προσωπικό του σχολείου για τη μείωση, την επαναχρησιμοποίηση ή την ανακύκλωση αποβλήτων στο σχολείο.

Στόχοι

Ο στόχος αυτής της δράσης είναι να ενημερώσει τους μαθητές και το προσωπικό του σχολείου σχετικά με όλες τις πρακτικές δράσεις που μπορούν να αναλάβουν στις καθημερινές τους συμπεριφορές και στις αγοραστικές τους επιλογές για να μειώσουν την παραγωγή αποβλήτων στο σχολείο.

Στην πράξη, ποιες δράσεις μπορούν να γίνουν στο σχολείο⁸:

Προωθείτε την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση:

- Ενθαρρύνοντας τους μαθητές να χρησιμοποιούν τα τετράδια και τη σχολική τσάντα της προηγούμενης χρονιάς. Οι πλαστικές τσάντες δε θα πρέπει να επιτρέπονται και πρέπει να αντικαθίστανται με υφασμάτινες.
- Εμπλέκοντας τις οικογένειες και τους μαθητές στη δημιουργία ενός «Πίνακα ανακοινώσεων για Επαναχρησιμοποίηση», όπου μπορούν να αναρτούν ανακοινώσεις για αντικείμενα που δε χρησιμοποιούν πια (παιχνίδια, βιβλία, υφάσματα, αντικείμενα για παιδιά, κλπ) που μπορούν να είναι χρήσιμα σε άλλες οικογένειες.
- Οργανώνοντας ένα σημείο στο σχολείο για βιβλία από δεύτερο χέρι/ανταλλαγή βιβλίων ώστε να αυξηθεί η διάρκεια ζωής ενός βιβλίου.
- Πριν το ξεκίνημα μιας νέας σχολικής χρονιάς, τακτοποιήστε τα υλικά σας. Πολλά από αυτά μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν.
- Δημιουργώντας ένα σύστημα ανακύκλωσης που είναι εύκολο να δουλέψεις με αυτό.

Προωθείτε λιγότερη συσκευασία για τα σνακ και τα αναψυκτικά:

- Αντί να τυλίγετε τα σάντουιτς σας, αγοράστε ένα δοχείο για φαγητό ή κουτί από μπισκότα που είναι χρησιμοποιούνται κάθε μέρα.
- Προτιμήστε ένα παγούρι αντί για φιάλες νερού ή αναψυκτικών.
- Ενθαρρύνετε τους μαθητές να φέρνουν υγιεινά σνακ από το σπίτι παρά να αγοράζουν έτοιμα συσκευασμένα φαγητά.

⁸ Από τις «Οδηγίες για τη Μείωση Αποβλήτων για μια Ολιστική Προσέγγιση του Σχολείου» που δημιουργήθηκε από τη WasteServMalta για την Ekoskola Award Ceremony που οργανώθηκε στην διάρκεια της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας για τη Μείωση Αποβλήτων 2011

- Ενθαρρύνετε περισσότερο την ημερήσια κατανάλωση φρούτων παρά την αγορά συσκευασμένων γλυκών ή σνακ.

Αγοράζοντας υλικό για το σχολείο οι μαθητές και το διοικητικό προσωπικό:

- Αντικαταστήστε τα στυλό τύπου ball point και felt tip με άλλα που παίρνουν ανταλλακτικά.
- Προτιμήστε μια γόμα φτιαγμένη από φυσικό ελαστικό, μπορεί να είναι περισσότερο φιλική προς το περιβάλλον.
- Χρησιμοποιήστε ένα ηλιακά φορτιζόμενο κομπιουτεράκι που είναι περιβαλλοντικά φιλικό προϊόν και συντηρείται εύκολα.
- Αγοράζετε ανθεκτική γραφική ύλη που θα κρατήσει περισσότερο και θα παράγει λιγότερο απόβλητα.
- Χρησιμοποιείτε φύλλα χαρτιού, σημειωματάρια και κλασέρ φτιαγμένα από ανακυκλωμένο χαρτί.
- Χρησιμοποιείτε κόλλα χωρίς διαλύτη, καθώς οι διαλύτες είναι επικίνδυνα απόβλητα και πρέπει να διαχειρίζονται με φροντίδα.
- Χρησιμοποιείτε μεταλλικό χάρακα που έχει περισσότερη διάρκεια ζωής από τους πιο φανταχτερούς πλαστικούς εύθραυστους.
- Χρησιμοποιείτε διαβήτες χωρίς πλαστικό και ψαλίδια.
- Προτιμείτε ξαναγεμιζόμενους μαρκαδόρους για τον πίνακα και είναι φιλικό για το περιβάλλον αντί μιας χρήσης.
- Χρησιμοποιείτε ξαναγεμιζόμενα τόνερ για τους εκτυπωτές. Έτσι εξοικονομείτε πολλά χρήματα!
- Μην αγοράζετε φακέλους με «άνοιγμα» από σελοφάν. Αν τα «ανοίγματα» είναι απαραίτητα αγοράστε εκείνους που δεν έχουν κανένα κάλυμμα πάνω στο άνοιγμα.
- Αγοράστε επαναχρησιμοποιήσιμα τραπεζομάνηλα, ποδιές και πανιά που πλένονται στη διάρκεια ειδικών μαθημάτων παρά προϊόντα μιας χρήσης που πετιούνται.
- Καταργήστε την χρήση χάρτινων πινάκων σε κάθε περίπτωση.
- Κάνετε τακτικά συντήρηση του σχολικού εξοπλισμού. Επιδιορθώνετε το ταχύτερο για να αποφύγετε την καταστροφή αντικειμένων και το να γίνουν απόβλητα.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Οι μαθητές και το σχολικό προσωπικό ενημερώνονται για τη σημασία του να δίνουν προσοχή στην παραγωγή αποβλήτων σε κάθε μια επιλογή ή καθημερινή συμπεριφορά και συνηθίζουν να είναι λιγότερο σπάταλοι στην καθημερινή τους ζωή.

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ «ST. FRANCIS SCHOOL, COSPICUA»

Η δράση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ομάδας για τη Μείωση Αποβλήτων (ιστότοπος: <http://www.ewwr.eu>) έκδοση 2012, στο σχολείο St. Francis στον Δήμο Conspicua (Μάλτα), υποστηρίζεται από τη WasteServMAlta Ltd.

Το σχολείο St. Francis, στην Conspicua, πήρε διάφορες πρωτοβουλίες για το EWWR. Αυτές είναι:

- ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ ΜΠΟΥΚΑΛΙΩΝ ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΦΥΤΕΥΤΟΥΝ ΣΠΟΡΟΙ: Οι μαθητές ενθαρρύνονταν να φέρνουν πλαστικά μπουκάλια από τα σπίτια τους για να τα επαναχρησιμοποιήσουν στο σχολείο σαν γλάστρες για φυτά. Ένας άλλος στόχος αυτής της δράσης ήταν να ενημερώσει τους μαθητές για την ποσότητα των πλαστικών μπουκαλιών που παράγονται σε οικιακό επίπεδο και να περάσει αυτό το μήνυμα στις οικογένειες τους στο σπίτι, ενθαρρύνοντας τους να ελαττώσουν αυτό το ρεύμα αποβλήτων με το να αναζητούν άλλες λύσεις όπως ψύκτες και φίλτρα νερού.
- ΔΟΧΕΙΑ ΦΑΓΗΤΟΥ & ΠΑΓΟΥΡΙΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ: Ο στόχος αυτής της δράσης ήταν να εδραιώσει στους μαθητές μια δυνατή αίσθηση επιθυμίας βελτίωσης του κόσμου με το να μειώσουν την ποσότητα των αποβλήτων. Έτσι, δόθηκαν οδηγίες σε όλους τους μαθητές να φέρνουν το κολατσιό τους σε δοχεία φαγητού μαζί με παγούρι αντί για φιάλη νερού. Τα παιδιά πληροφορήθηκαν ότι με το να ξαναγεμίζουν ένα επαναχρησιμοποιούμενο παγούρι από φίλτρο νερού, θα μείωναν σημαντικά την ποσότητα του παραγόμενου πλαστικού, εξοικονομώντας έτσι πολύτιμες πρώτες ύλες και μειώνοντας το αποτύπωμα άνθρακα στο περιβάλλον. Τα παιδιά ενθαρρύνονταν πάντα να περνούν το μήνυμα στις οικογένειες τους. Επιπλέον, αυτή η δράση αποτελούσε συνέχεια παλαιότερης συμμετοχής στο EWWR, όπου στις προηγούμενες 2 εκδόσεις τα παιδιά οργάνωσαν μια δραστηριότητα σε μια ανοιχτή αγορά, μεταμφιέστηκαν με κοστούμια που ενθάρρυναν τη μείωση αποβλήτων και διένειμαν στο ευρύ κοινό δοχεία φαγητού, για να ενθαρρύνουν τη χρήση τους στη θέση της πλαστικής ή χάρτινης σακούλας, κάθε φορά που ετοιμάζουν το κολατσιό των συζύγων και των παιδιών τους.
- ΚΑΤΑΓΙΣΜΟΣ ΙΔΕΩΝ: Στη διάρκεια συνεδριών καταγισμού ιδεών, στα παιδιά πρώτα δόθηκαν εξηγήσεις για την αντίληψη της πρόληψης αποβλήτων με τη χρήση διαδραστικού λευκού πίνακα και μετά τα ενθάρρυναν να σχεδιάσουν το πρώτο πράγμα που τους έρχεται στο μυαλό όταν μιλούν για μείωση αποβλήτων. Το χαρτί που χρησιμοποιήθηκε για αυτή την άσκηση ήταν ήδη τυπωμένο από τη μια πλευρά. Στη διάρκεια αυτής της άσκησης, ο δάσκαλος ζήτησε από τους μαθητές περισσότερη εποικοδομητική κριτική και ενθάρρυνε μια συζήτηση πάνω στο θέμα της ανάμειξης των μαθητών ακόμη περισσότερο στο ζήτημα.
- ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ: Μια αλλαγή έγινε στην εκτύπωση ενημερωτικών σημειωμάτων για τους γονείς. Αντί να τυπώνουν 1 σημείωμα σε ένα φύλλο A4, άρχισαν να τυπώνουν 2 σημειώματα στο μέγεθος μιας A5 σελίδας και από τις δυο πλευρές του χαρτιού στην ίδια A4 σελίδα. Έτσι η χρήση του χαρτιού για αυτόν τον σκοπό μειώθηκε στο μισό. Επιπλέον, το χαρτί που είχε ήδη χρησιμοποιηθεί από τη μια πλευρά ξαναχρησιμοποιήθηκε ως πρόχειρο και για σημειώματα.

Projet cofinancé par le Fonds Européen de Développement Régional (FEDER)
Project cofinanced by the European Regional Development Fund (ERDF)

- ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: Χαρτόνια από συσκευασίες με διαδραστικούς λευκούς πίνακες χρησιμοποιήθηκαν για να δημιουργήσουν διάφορα σκηνικά, πανό και άλλα μηνύματα για τη σχολική συναυλία και άλλα έργα, στα οποία έλαβε μέρος το σχολείο στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.
- ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΠΟ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΑ ΥΛΙΚΑ ΣΤΙΣ ΤΑΞΕΙΣ: Πολλές τάξεις έκαναν μια δραστηριότητα με επαναχρησιμοποιημένα παλιά υλικά. Αυτό βοήθησε τα παιδιά να καταλάβουν πως τα απόβλητα μπορούν να είναι μια πηγή πρώτων υλών και να επαναχρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς.
- ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΛΙΩΝ ΡΟΥΧΩΝ: Για την παραδοσιακή γιορτή του Αγ. Μαρτίνου, ζητήθηκε από τους γονείς και τους δασκάλους να ράψουν τσάντες χρησιμοποιώντας ανεπιθύμητα υφάσματα που έφεραν στο σχολείο οι μαθητές. Οι τσάντες δόθηκαν στους μαθητές με παραδοσιακά φαγητά, ειδικά για την περίπτωση. Μετά ζητήθηκε από τους μαθητές να επιστρέψουν την τσάντα για να ξαναχρησιμοποιηθεί την επόμενη χρονιά.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ZERO WASTE

Σε αυτό το κεφάλαιο έχουμε επιλέξει μερικά εργαλεία από διαφορετικά έργα και καλές πρακτικές, με σκοπό να τις αξιοποιήσουμε μέσα στο έργο ZeroWastePro. Επιλέξαμε διαφορετικά είδη εργαλείων (αφίσες, φυλλάδια, μπροσούρες, οδηγίες, βιβλιαράκια, ιστότοπους, βίντεο, παιχνίδια) και στην αγγλική γλώσσα και σε άλλες γλώσσες της ΕΕ, για τα Δημοτικά Σχολεία και τα Γυμνάσια, με την πεποίθηση ότι μπορούν να εμπνεύσουν και να στηρίξουν την υλοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τα ζητήματα των αποβλήτων σε πολλά άλλα σχολεία στα Κράτη Μέλη της ΕΕ.

Τα επιλεγμένα εργαλεία έχουν περιγραφεί σύντομα στις ακόλουθες παραγράφους, προσδιορίζοντας για κάθε εργαλείο:

- Το έργο για το οποίο το εργαλείο ορίστηκε
- Ο ιστότοπος όπου το εργαλείο διατίθεται για μεταφόρτωση
- Ο τύπος του εργαλείου
- Το κύριο θέμα
- Η γλώσσα
- Το επίπεδο του σχολείου-στόχος (νηπιαγωγείο, Δημοτικό ή Γυμνάσιο)
- Τα κύρια γνωρίσματα του εργαλείου

1 Αριθμοί και μέρος των κειμένων προέρχονται από την μπροσούρα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής « Είμαστε συντεί με τα απόβλητα: η προσέγγιση της ΕΕ στην διαχείριση αποβλήτων(σύνδεσμος Document_N_1)

<http://www.zerowastepro.eu/>

LIFE+ EUROPEAN WEEK FOR WASTE REDUCTION

WEBSITE: [HTTP://WWW.EWWR.EU/](http://www.ewwr.eu/) (MULTIMEDIA SECTION)

TYPE OF TOOL	Comics
MAIN THEME	Waste prevention
LANGUAGE	Multiple EU languages: CAT, CS, DA, DE, EN, ES, ET, FI, FR, IT, NL, PT, SV, SL
SCHOOL LEVEL	Primary school
REFERENCE	Link to web site: http://attack-of-killer-muckwads.eu/
MAIN FEATURES	Online comic explaining to children, in a funny way, how to "beat waste"

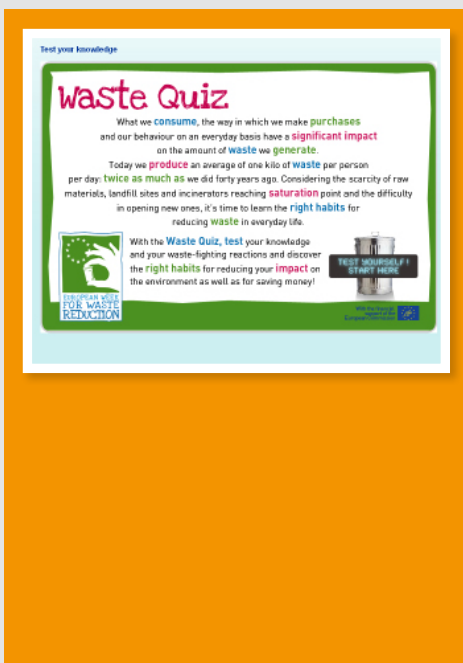
TYPE OF TOOL	Game
MAIN THEME	Waste prevention
LANGUAGE	Multiple EU languages: CAT, CS, DA, DE, EN, ES, ET, FI, FR, IT, NL, PT, SV, SL
SCHOOL LEVEL	Primary school
REFERENCE	Link to web site: http://www.operationpoubellesvides.com/en/node/214
MAIN FEATURES	Online game "Operation Empty Garbage Bin", teaching to children how to help a family to reduce their waste

LIFE+ EUROPEAN WEEK FOR WASTE REDUCTION

WEBSITE: [HTTP://WWW.EWWR.EU/](http://www.ewwr.eu/) (MULTIMEDIA SECTION)

TYPE OF TOOL	Videos
MAIN THEME	Waste prevention
LANGUAGE	Multiple EU languages
SCHOOL LEVEL	Primary and secondary school
REFERENCE	Link to web site: http://www.ewwr.eu/videos
MAIN FEATURES	Collection of videos realized by participants to the European Week for Waste Reduction – editions from 2009 to 2013

TYPE OF TOOL	Quiz
MAIN THEME	Waste prevention
LANGUAGE	English
SCHOOL LEVEL	Secondary school
REFERENCE	Link to web site: http://www.ewwr.eu/quiz
MAIN FEATURES	On line quiz for testing one's own knowledge and waste-fighting reactions and discover the right habits for reducing one's own impact on the environment as well as for saving money

WASTE SERV MALTA LTD

WEBSITE: [HTTPS://WWW.WASTESERVMALTA.COM/](https://www.wasteservmalta.com/)

TYPE OF TOOL	Booklet for pupils
MAIN THEME	Waste prevention, Reuse, Recycling
LANGUAGE	English
SCHOOL LEVEL	Primary school
REFERENCE	Link to WSM_tool_N_1
MAIN FEATURES	The booklet contains the story "Once upon a time in Green Kingdom" aimed at involving pupils in a green competition for reducing, reusing and recycling garbage

TYPE OF TOOL	Slide presentation
MAIN THEME	Waste prevention, Reuse, Recycling
LANGUAGE	English
SCHOOL LEVEL	Primary school
REFERENCE	Link to WSM_tool_N_2
MAIN FEATURES	Slide presentation which simply describes to pupils of the primary schools the 3R's waste management strategy

WASTE SERV MALTA LTD

WEBSITE: [HTTPS://WWW.WASTESERVMALTA.COM/](https://www.wasteservmalta.com/)

TYPE OF TOOL	Slide presentation
MAIN THEME	Waste prevention, Reuse, Recycling
LANGUAGE	English
SCHOOL LEVEL	Secondary school
REFERENCE	Link to WSM_tool_N_3
MAIN FEATURES	Slide presentation which simply describes to students of the secondary schools how the 3R's waste management strategy is applied in the Maltese Islands

RECYCLE NOW

[HTTP://WWW.RECYCLENOW.COM/](http://www.recyclenow.com/)

Activity Card 1

COMPOST CREATURES – IDENTIFICATION
Task 1. Look at these drawings of composting creatures. Can you write the name of each creature under correct picture? Write: Termite, Mite, Moth, Gey.

COMPOST CREATURES – IDENTIFICATION
Task 2. Look at the pictures below. Put a tick in the box next to our composting creature, because food and accessories to the No, not a.

TYPE OF TOOL	Educational kit – teacher’s pack
MAIN THEME	Composting
LANGUAGE	English
SCHOOL LEVEL	Preschool and Primary school (pupils aged 4 to 6)
REFERENCE	Link to RNOW_tool_N_1
MAIN FEATURES	The pack contains pupils’ resource and activity cards and teachers’ work cards introducing you to the world of composting

Activity Card 3

COMPOSTING CLASSROOM QUIZ – QUIZ CARD
Working individually or in small groups, complete this short composting quiz.

- What is the best way to deal with our rubbish?
 - Re-use it
 - Recycle it
 - Burn it
 - Take it to landfill
- What to compost?
 - Meat
 - Dairy products like cheese
 - A type of glass
 - A car tyre
- Why shouldn't adults compost?
 - Because it gives us a healthy appetite
 - Because it helps us sleep better
 - Because it makes the air smell nice
 - Because it makes the world greener
- Where do worms and other microorganisms like to live?
 - In the fridge
 - Under the ground
 - In your lunch box
 - In a compost bin
- Which of the following should you NOT put in your compost heap?
 - Kitchen waste
 - Wood
 - Plastic
 - Glass
- Why should you not put meat and fish in your compost heap?
 - They smell bad
 - They rot
 - They might attract animals like cats
 - They are dangerous
- What percentage of the average British household can be composted?
 - 10%
 - 20%
 - 30%
 - 40%

TYPE OF TOOL	Educational kit – teacher’s pack
MAIN THEME	Composting
LANGUAGE	English
SCHOOL LEVEL	Primary school (pupils aged 7 to 11)
REFERENCE	Link to RNOW_tool_N_1
MAIN FEATURES	The pack contains pupils’ resource and activity cards and teachers’ work cards introducing you to the world of composting

LIFE + WASTE-LESS IN CHIANTI

WEBSITE: [HTTP://WWW.WASTELESS-IN-CHIANTI.IT/ENG/](http://www.wasteless-in-chianti.it/eng/)

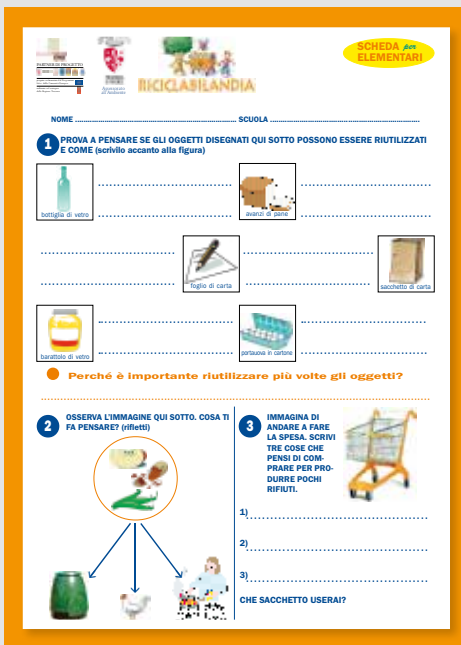
TYPE OF TOOL	Poster
MAIN THEME	Waste prevention
LANGUAGE	Italian
SCHOOL LEVEL	Preschool and primary school
REFERENCE	Link to: WiC_tool_N_1
MAIN FEATURES	The poster provides practical tips to pupils for preventing waste in their daily life

TYPE OF TOOL	Teacher's booklet
MAIN THEME	Waste prevention, re-use and recycling
LANGUAGE	Italian
SCHOOL LEVEL	Preschool and primary school
REFERENCE	Link to: WiC_tool_N_2
MAIN FEATURES	The Booklet provides general information to teachers about sustainable development and the waste issue, with practical advices for preventing waste generation

TYPE OF TOOL	Leaflet
MAIN THEME	Waste prevention
LANGUAGE	Italian
SCHOOL LEVEL	Preschool and primary school
REFERENCE	Link to: WiC_tool_N_3
MAIN FEATURES	The leaflet is targeted to students and their families and provides practical advices for a life with less waste

TYPE OF TOOL	Exercise sheets
MAIN THEME	Waste prevention
LANGUAGE	Italian
SCHOOL LEVEL	Preschool and primary school
REFERENCE	WiC_tool_N_4 & WiC_tool_N_5
MAIN FEATURES	Exercise materials for final test in the classes involved in the educational programme about waste prevention – the material is available both for preschool and elementary school

TYPE OF TOOL	Diploma
MAIN THEME	Waste prevention
LANGUAGE	Italian
SCHOOL LEVEL	Preschool and primary school
REFERENCE	Link to: WiC_tool_N_6
MAIN FEATURES	Diploma awarded to the student's involved in the educational programme

ZERO WASTE PRO

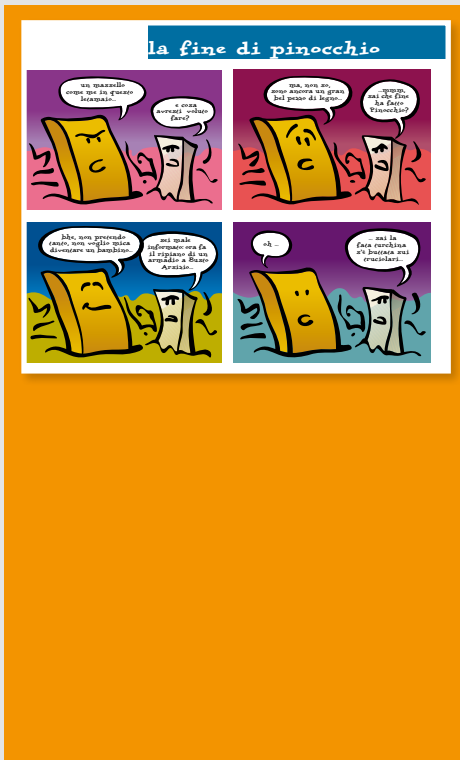
WEBSITE: [HTTP://WWW.ZEROWASTEPRO.EU](http://www.zerowastepro.eu)

TYPE OF TOOL	Booklet/copybook
MAIN THEME	Waste prevention
LANGUAGE	Italian
SCHOOL LEVEL	Preschool and primary school
REFERENCE	Link to: ZWP_tool_N_1
MAIN FEATURES	The copybook provides practical tips to pupils for preventing waste in their daily life

MARCHE REGION – TERRITORY AND ENVIRONMENT DEPARTMENT

[HTTP://WWW.AMBIENTE.MARCHE.IT/AMBIENTE/RIFIUTI.ASPX](http://www.ambiente.marche.it/ambiente/rifiuti.aspx)

TYPE OF TOOL	Book for students
MAIN THEME	Waste prevention, Reuse, Recycling
LANGUAGE	Italian
SCHOOL LEVEL	Primary and Secondary school
REFERENCE	RM_tool_N_1a & RM_tool_N_1b
MAIN FEATURES	The book introduces the problem of waste and their management, exposing the basic concepts and providing some insights and depth analysis. Thanks to the variety of topics covered, the book is configured, not only as a guide to understand, but also as a support for educational activities and to respond fully to students questions and your learning needs.

TYPE OF TOOL	Website
MAIN THEME	Reuse
LANGUAGE	Italian
SCHOOL LEVEL	Preschools, Primary and Secondary schools
REFERENCE	Link to http://www.ludotecariu.it/
MAIN FEATURES	The web site describes the initiative realized by the Marche Region, called RIU', consisting in a network of recycling and reuse center which promote the culture of recovery through games and laboratorial activities. RIU is a different manner, optimistic and very creative to promote environmental education.

TYPE OF TOOL	Leaflet
MAIN THEME	Reuse
LANGUAGE	Italian
SCHOOL LEVEL	Preschools, Primary and Secondary schools
REFERENCE	Link to RM_tool_N_2
MAIN FEATURES	Leaflet describing the RIU' best practice realized by the Marche Region. The leaflet has been realized within the INTERREG IVC PRE-WASTE project

LIFE+ NO.WA

[HTTP://NOWASTE.COMUNE.RE.IT/](http://nowaste.comune.re.it/)

TYPE OF TOOL	Brochure
MAIN THEME	Waste prevention, sustainable consumption
LANGUAGE	Italian
SCHOOL LEVEL	Primary and Secondary school
REFERENCE	Link to NOWA_tool_N_1
MAIN FEATURES	Brochure with practical advices for a "waste-less" shopping and with many ideas for the creative reuse of packaging

TYPE OF TOOL	Brochure
MAIN THEME	Waste prevention, sustainable consumption
LANGUAGE	Italian
SCHOOL LEVEL	Primary and Secondary school
REFERENCE	Link to NOWA_tool_N_2
MAIN FEATURES	Brochure with practical advices and a notebook for a "waste-less" shopping

MARSEILLE PROVENCE METROPOLE

[HTTP://WWW.TRIONSNOSDECHETS-MPM.FR/](http://www.trionsnosdechets-mpm.fr/)

TYPE OF TOOL	Leaflet
MAIN THEME	Selective collection, Waste prevention, Recycling
LANGUAGE	French
SCHOOL LEVEL	Primary and secondary school
REFERENCE	Link to MPM_tool_N_1
MAIN FEATURES	The leaflet promotes waste prevention, selective collection and recycling

ADEME & OTHERS

[HTTP://WWW.SERD.ADEME.FR/LES-IDEES-DANIMATION](http://www.serd.ademe.fr/les-idees-danimation)

TYPE OF TOOL	Animation kit
MAIN THEME	Waste prevention
LANGUAGE	French
SCHOOL LEVEL	Primary and secondary school
REFERENCE	Link to ADEME_tool_N_1
MAIN FEATURES	The “animation kit” provides many ideas for realizing activities and initiatives related to waste prevention

MED WASMAN

[HTTP://WWW.WASMAN.EU/](http://www.wasman.eu/)

TYPE OF TOOL	Leaflet
MAIN THEME	Selective collection, Recycling
LANGUAGE	Spanish
SCHOOL LEVEL	Preschool and primary school
REFERENCE	Link to WASMAN_tool_N_1
MAIN FEATURES	The leaflet promotes selective collection of waste and recycling

TYPE OF TOOL	Guideline
MAIN THEME	Sustainable consumption, Sustainable lifestyle
LANGUAGE	Spanish
SCHOOL LEVEL	Secondary and High school
REFERENCE	Link to WASMAN_tool_N_2
MAIN FEATURES	The guideline provides practical advices and detailed information for raising the awareness of the young generation about sustainable lifestyles

[HTTP://WWW.VALORLUX.LU](http://www.valorlux.lu)

TYPE OF TOOL Teacher's guideline

MAIN THEME Recycling

LANGUAGE French

SCHOOL LEVEL Secondary school

REFERENCE [Link to VALRUX_tool_N_1](#)

MAIN FEATURES The guideline provides detailed information about recycling of packaging materials

PROMOTING ZERO WASTE ECOLOGICAL RECYCLING SOCIETY

HTTP://WWW.ECOREC.GR/ECOREC/INDEX.
PHP?OPTION=COM_CONTENT&VIEW=CATEGORY&LAYOUT=BLO
G&ID=90&ITEMID=623&LANG=EN

TYPE OF TOOL	Web site (educational scenario)
MAIN THEME	Reuse, composting and recycling
LANGUAGE	Greek and English
TITLE	Goodbye Waste!
SCHOOL LEVEL	Primary School
REFERENCE	Link to http://www.ecorec.gr/ecorec/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=90&Itemid=623&lang=en

MAIN FEATURES	The "Goodbye Waste!" educational scenario is an educational activity in real life situations. A story about students and their waste management activities, adapted to fit environmental learning goals. Most of these scenario's activities rely on the use of computer and interactive board, so that pupils become familiar with their use and assimilate more easily new information, due to the provided audiovisual material.
---------------	--

ZEROWASTE PRO - PARTNERS

EGTC EFXINI POLI - NETWORK OF EUROPEAN CITIES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT (Lead Partner)

Greece
www.efxini.gr

AMBIENTE ITALIA

Italy
www.ambienteitalia.it

MUNICIPALITY OF BEDEKOVČINA

Croatia
www.bedekovcina.hr

CHAMBER OF COMMERCE OF MARSEILLE

France
www.ccimp.com

ECOLOGICAL RECYCLING SOCIETY

Greece
www.ecorec.gr

FAMCP - FEDERATION OF REGIONS, MUNICIPALITIES AND PROVINCES OF ARAGON

Spain
www.famcp.org

MARCHE REGION

Italy
www.ambiente.regione.marche.it

RESEARCH CENTRE BISTRA PTUJ

Slovenia
www.bistra.si

SVI.MED. - EURO-MEDITERRANEAN CENTER FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Italy
www.svimed.eu

SERDA - SARAJEVO ECONOMIC REGIONAL DEVELOPMENT AGENCY

Bosnia and Herzegovina
www.serda.ba

WASTESERV

Malta
www.wasteservmalta.com

**Document written and published by Ambiente Italia
with the support of Zerowaste Pro European partners.**

Edition 2014

**ZERO
WASTE PRO**

Promoting Zero Waste Practices and Tools